

53154

53154

A
KÜLFÖLDI MAGYAR INTÉZETEK
MŰKÖDÉSE ÉS A MAGAS MŰVELTSÉG
CÉLJÁT SZOLGÁLÓ ÖSZTÖNDÍJAK
AZ 1940—41. TANÉVBEN

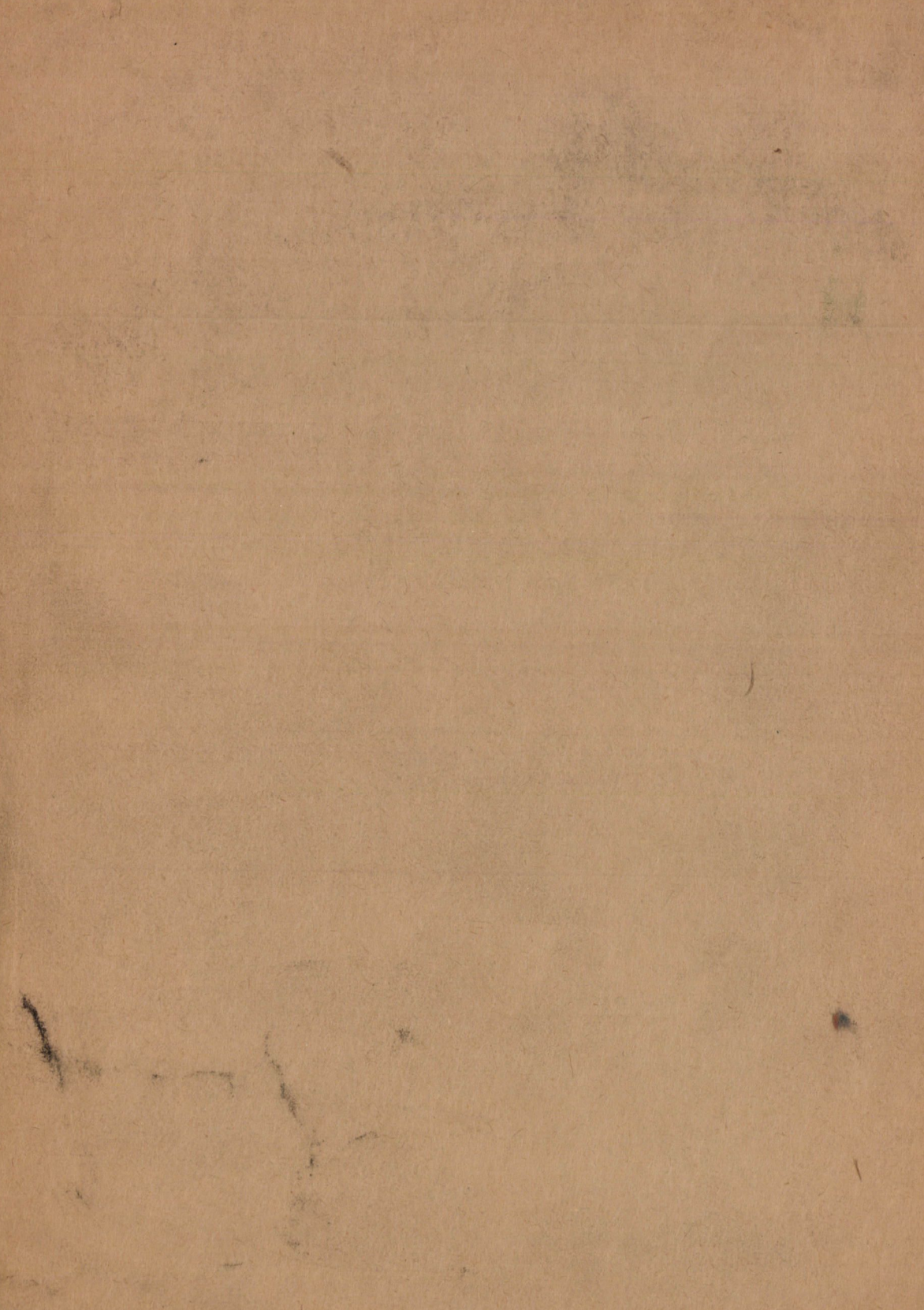
AZ 1927. ÉVI XIII. T.-C. 7. §-A ALAPJÁN ELŐTERJESZTI
A MAGYAR KIRÁLYI VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

ÖSSZEÁLLÍTOTTA
AZ ORSZÁGOS
ÖSZTÖNDÍJTANÁCS

BUDAPEST, 1942

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

53154

A
KÜLFÖLDI MAGYAR INTÉZETEK
MŰKÖDÉSE ÉS A MAGAS MŰVELTSÉG
CÉLJÁT SZOLGÁLÓ ÖSZTÖNDÍJAK
AZ 1940—41. TANÉVBEN

AZ 1927. ÉVI XIII. T.-C. 7. §-A ALAPJÁN ELŐTERJESZTI
A MAGYAR KIRÁLYI VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER

ÖSSZEÁLLÍTOTTA
AZ ORSZÁGOS
ÖSZTÖNDÍJTANÁCS

BUDAPEST, 1942

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

1940—41.

A második világháború második esztendejében az ösztöndíjakezdeményezés természetesen megérezte a háborús állapot következményeit. Az első háborús évvel szemben azonban inkább némi javulás állapítható meg. A nyugati államokba ugyan már nem mentek ki új ösztöndíjasok, csak néhány korábbi folytathatta munkáját, de annál inkább lehetett ösztöndíjasokat kiküldeni Németországba, Olaszországba és Svájcba, ahol tavaly üresen maradt, illetve eredetileg a nyugati államokba szóló ösztöndíjas helyek terhére is adatott ki több ösztöndíj. Finnországba, sajnos, idén nem ment ki ösztöndíjas, viszont a jelen tanévben sikerült még kijutnia az első japáni csereösztöndíjasnak. Az új Horvátországba pedig máris küldetett ki ösztöndíjas.

Nagyértékű támogatást jelentettek az ösztöndíjakezdeményezés számára azok a jelentős adományok, amelyekkel a magyar gazdasági élet legelőkelőbb intézményei siettek segítségére. Mint a korábbi években, úgy idén is dr. Baranyai Lipót, dr. Jakabb Oszkár, illetve dr. Fabinyi Tihamér öccellenciáik közbenjárására a Magyar Nemzeti Bank 7000, a Pénzügyi Központ 2000, a Magyar Általános Hitelbank 1000 pengőt juttatott erre a célra. E tanévben ezeket az adományokat még a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank és az Első Magyar Általános Biztosító Intézet 1000—1000 pengős adománya is kiegészítette, amelyeket dr. Walkó Lajos, illetve gróf Csekonics Iván öccellenciáik eszközöltek ki az ösztöndíjakezdeményezés részére. A nagylelkű adományok méltán megérdemlik a magyar kulturális élet munkásainak őszinte háláját.

A jelentés felöleli mind a külföldi, mind a belföldi tudományos kutató ösztöndíjasokat. Utóbbiakkal a külföldi ösztöndíjasok után külön rész foglalkozik és az ösztöndíjasok betűrendes névsorában is külön szerepelnek. Jelentésünknek a külföldi ösztöndíjasokra vonatkozó része nagyrészt a kollégiumi igazgatók beszámolója alapján készült, amelyeket a lehetőséghez képest egységes szempontok szerint alakítottunk át. A belföldi ösztöndíjasokról szóló jelentés szaktanári láttaozással ellátott egyéni beszámolójuk alapján állítottatott össze. A külföldi ösztöndíjasokat a kiküldetési ország, a belföldieket a jelölő tudománykar, illetve főiskola szerint csoportosítottuk. Az egyes ösztöndíjasok neve után — esetleges statisztikai feldolgozások megköny-

nyítése érdekében — zárójelben jeleztük az illető születési évét, helyét és vallását is.

A felsorolt ösztöndíjasok csekély kivétellel valamennyien, tehát nemcsak a magyar állami ösztöndíjasok, az *Országos Ösztöndíjtanács jelölése alapján* nyerték el ösztöndíjukat.

Azokról a változásokról, amelyek az *Ösztöndíjtanács szervezetében* az 1940. év vége előtt történtek, még az előző tanévi (1939/40. évi) jelentésben emlékeztünk meg. Az 1940/41. tanév folyamán több változás nem történt.

Tekintettel arra, hogy a jelentés csak a tanévet követőleg jelenhet meg és így az Ösztöndíjtanács tagjainak a Függelékben közölt névsora is az 1942. évi január 1-i állapotot tünteti fel, már itt említjük meg az 1941/42. tanév folyamán eddig az időpontig bekövetkezett változásokat is.

Így *dr. Varga Zsigmond* tanácestag, kinek megbízatása 1941. évi december 31-én lejárt, azzal a kéréssel fordult a debreceni hittudományi Karhoz, hogy a következő hatéves időszakra a Kar más tagjának adjon megbízást az Ösztöndíjtanácsban való képviselőletére. Ennek alapján a debreceni hittudományi Kar *dr. Kállay Kálmán* ny. r. professzort küldötte ki az Ösztöndíjtanácsba.

Dr. Herzog József, az Orsz. Levéltár főigazgatója 1941. december 29-én elhunyt. Helye csak a következő évben tölthetett be. (Az új főigazgató, *dr. Jánossy Dénes* 1942. februárjában neveztetett ki.)

Az 1941. év végével lejárt a *Külföldi Magyar Intézetek Kuratóriuma* kinevezett tagjainak tanácestagsága, minek következtében *dr. Szekfü Gyula* egyetemi ny. r. professzor úr kivált az Ösztöndíjtanácsból. A Kuratórium többi tagja újabb megbízást kapott, vagy más címen is tagja az Ösztöndíjtanácsnak.

Az Országos Ösztöndíjtanács *intézőbizottságában* *Glatz Oszkár* tanácestag kiválásával megüresedett helyre az 1941. évi teljes ülés javaslatára alapján a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr *Szönyi István* tanácestagot hívta meg.

I. A BÉCSI ÉS RÓMAI TÖRTÉNETI INTÉZETEK.

Wien, VII. Museumstrasse 7. — Róma, Via Giulia 1.

Első helyen, mint eddig, most is arról a két történeti intézetről emlékezünk meg, amelyek ugyan az illető helyen levő külföldi magyar intézetekkel egy helyen vannak elhelyezve és velük szervezeti kapcsolatban állanak, de különleges céljuknak megfelelően önálló működési körben fejtik ki munkásságukat. Az intézeteknek azok a tagjai, akik hivatalos küldetésben hosszabb időt töltöttek az intézetek kötelékében, az ösztöndíjasokkal egy sorba vehetők. Ezeknek munkásságáról éppúgy emlékezünk meg jelentésünk, mint az ösztöndíjasokéről, míg az intézeteket igénybevevő többi kutatóról rövidebb felsorolást nyújt.

A Bécsi Gróf Klebelsberg Kuno Magyar Történetkutató Intézet ezidén is *dr. Miskolczy Gyula* egyetemi ny. r. tanár, a bécsi magyar kulturális intézetek főigazgatójának vezetése alatt folytatta munkásságát.

Az intézetnek az egész tanévre kiküldött állandó belső tagjai, illetve legalább három hónapig ott dolgozó változó belső tagjai, kik az ösztöndíjasokkal egy sorba vehetők, a következők voltak:

Dr. Hajdu János (1892, Budapest, róm. kat.) okl. középiskolai tanár, Budapestről (Prohászka Lajos és Domanovszky Sándor professzorok). Mint a Történetkutató Intézet változó belső tagja, június elejétől szeptember elejéig a magyar neveléstörténet több kérdésével foglalkozva, a Reichsrat magyar közoktatásügyi vonatkozású tárgyalási anyagát nézte át és figyelmét elsősorban a közoktatásügyi igazgatás és az alsófokú iskolázás (népnevelésügy) kérdései felé fordította. Ez annyival inkább fontosnak látszott, mivel ez a két tárgykör az abszolútizmus korának neveléstörténetében aránylag a legkevésbé ismert két fejezet, míg a középiskola és az egyetem fejlődése ebben az időben már fel van dolgozva. Levéltári kutatásain kívül a témájával kapcsolatos irodalmat is behatóan áttanulmányozta. Kutató munkájának eredménye nagyobb tanulmány keretében a Magyar Művelődéstörténet V. kötetében, 1942 novemberében jelent meg.

Hunyady Ilona (1918, Budapest, ref.) okl. polgári iskolai tanár, egyetemi gyakornok (Alföldi András professzor), állandó belső tag mindkét félében át. A tanév első felében a bécsi (Naturhistorisches Museum, Museum der Stadt Wien, Niederösterreichisches Landes-Museum) és bécskörnyéki (Carnuntum, Petronell, Deutsch-Altenburg,

Eisenstadt, Wiener-Neustadt, Joanneum-Graz) múzeumok leletanyagát tanulmányozta és dolgozta fel a magyarországi kelta leletanyagra való tekintettel. A tanév második felében a bécsi egyetem régészeti intézetében és más régészeti könyvtárakban a magyarországi kelta leletanyaggal kapcsolatos történeti irodalmat tanulmányozta át és a kimber vándorlás által Magyarországon előidézett népmozgalmak történetére nézve igyekezett tájékozódást szerezni. Egy tanulmányút keretében felvette Szlovákia kelta leletanyagát is. Az utolsó két hónap helyett készpénzsegélyt kapott az északolaszországi vonatkozó régészeti anyag kutatására is.

Patek Erzsébet (1918, Budapest, róm. kat.) abszolválta egyetemi hallgató (Alföldi professzor), készülő doktori értekezésébe, amelyben a pannóniai római fibulákkal foglalkozik, januártól áprilisig gyűjtött anyagot a bécsi és bécskörnyéki állami és magángyűjteményekben. Bécsi kiküldetése után 390 pengő tanulmányi segélyben részesült, hogy bécsi kutatásait kisebb északolaszországi tanulmányúttal egészíthesse ki.

Dr. Wessetzky Vilmos (1909, Budapest, róm. kat.) okl. középiskolai tanár, székesfővárosi könyvtári gyakornok, W. Czermak bécsi professzor ajánlása alapján elnyert ösztöndíjjal állandó belső tag volt mindkét félében át. A bécsi egyetemen Czermak és Balcz professzorok egyiptológiai és Till professzor koptológiai előadásait hallgatta. A Kunsthistorisches Museum egyiptológiai gyűjteménye részéről rendezett demótikus tanfolyamon a későegyiptomi perzsa kor történetével, különösen pedig a Peteese-család életrajzával foglalkozott, majd az említett múzeum egyiptológiai anyagából a magyarországi egyiptomi tárgyak tanulmányozásához szükséges emlékeken szövegösszehasonlításokat végzett. Behatóan tanulmányozta az óegyiptomi vallástörténeti, elsősorban pedig a halál utáni életre vonatkozó kérdéseket, az isteni erők elrejtettségének az egyiptomi kultuszban való előfordulását és az isteni szemnek, mint megszemélyesítésnek problémáját. E kérdésekre vonatkozó tanulmányai eredményét később fogja közzétenni. Tanulmányi ideje alatt résztvett a bécsi egyiptológusok által kiadandó „Gott und Mensch im Weltbild Ägyptens“ című vallás- és művelődéstörténeti munka előkészítésében is. A budapesti Szépművészeti Múzeum egyiptomi gyűjteményének anyagát ismertető beszámolója az Előázsia-egyiptomi Társaság Ex Oriente Lox című folyóiratában jelent meg.

Három hónapnál rövidebb időt töltöttek az intézetben a következő **változó belső tagok**:

Dr. Benda Kálmán okl. középiskolai tanár, a vallás- és közoktatásügyi minisztériumba berendelt gyakornok, a XVI. és XVII. századdal foglalkozó egykorú német röpirat- és nyomtatványanyagot tanulmányozta át, főképp Bocskai Istvánra vonatkozólag. A gyűjtött anyagot Bocskai István életrajzának keretében használta fel. — **Benkő Andrea** abszolválta egyetemi hallgató, készülő doktori értekezésében, amelyben a pannóniai római üveganyagot szándékozik fel-

dolgozni, anyagot gyűjtött a bécsi és bécskörnyéki állami és magángyűjteményekben. — *Bónis Éva* abszolvált egyetemi hallgató, készülődött a doktori értekezésében, amelyben a pannóniai római házi kerámia anyagát szándékozik feldolgozni, anyagot gyűjtött a bécsi és bécskörnyéki állami és magángyűjteményekben, múzeumokban. — *Dr. Gyóni Mátyás* sub auspiciis Gubernatoris bölcsészdoktor, okl. gimnáziumi helyettes tanár Ászódról, a bizánci források alapján az oláh nép kialakulását a Balkánon és annak korai történetét tanulmányozta, különös tekintettel a balkáni oláhságra vonatkozó bizánci forrásanyagra. Kutatásai során a besenyők, úzok és kúnok, majd később a tatárok balkáni szereplésére is talált eddig ismeretlen adatokat. — *Dr. Kelényi Béla Ottó* székesfővárosi főkönyvtáros a bécsi Staatsarchivban a pesti újvárosi telekszabályozások, az új vásártér rendezésének és a színházi telek kijelölésének történetéhez gyűjtött anyagot. A Hofkammerarchivban feldolgozta a pest-budai hajóhíd kamarai kezelésének történetét 1776—1792. között és a levéltár indexeiből, későbbi feldolgozás céljaira, kiírta 1820-ig a Budapest-várostörténeti iratszámokat. — *Dr. Kring Miklós* okl. leánygimnáziumi tanár Budapestről, korábbi kutatásai kiegészítésként levéltári kutatásokat végzett Tata város török kori történetére vonatkozólag. Munkája folyamán a XVIII. század huszas éveibe jutott el, amikor Tatának királyi végvár-jellege végképpen megszűnt és az Esterházy-grófok kezére jutván, egy nagy magánuradalom középpontjává vált. — *Dr. Nagy Tibor* székesfővárosi múzeumi titkár a különböző bécsi és bécskörnyéki antik gyűjtemények pannóniai ókeresztény emlékanyagát tanulmányozta s egy bécskörnyéki avar temető anyagát vette fel. — *Dr. Sárkány Sándorné Halász Terézia* okl. középiskolai tanár, a székesfővárosi könyvtár tisztviselője, Széll Kálmán magyar miniszterelnök életrajzával kapcsolatban miniszterelnöki kinevezésének előzményeire és a kinevezést megelőző pár hónap történetére nézve kutatott adatok után a bécsi állami levéltárban.

Mint **vendégek** egy hónapnál rövidebb ideig tartózkodtak az intézetben: *dr. Alföldi András* egyet. ny. r. tanár (régészeti tanulmányok), *dr. Fettich Nándor* egyet. magántanár (népvándorláskori kutatások), *dr. Németh Gyula* egyet. ny. r. tanár (magyar őstörténet), *dr. Rüblein Richárd* ny. miniszteri tanácsos (várostörténeti kutatások), *dr. Szilágyi János* szfv. múzeumi tisztviselő (régészeti tanulmányok), *dr. Temesgyőző* mintagimnáziumi tanár (ethnográfiai tanulmányok), *dr. Turchányi Erzsébet* szfv. múzeumi tisztviselő (művészettörténeti tanulmányok), *dr. Váczy Péter* egyet. ny. r. tanár (magyar középkor), *dr. Wegerer Márton* tanítóképzőintézet tanár (Tarczay György élete és működése).

Külföldi vendégtagok a tanév folyamán a következők voltak: Egy hónapnál hosszabb ideig: *dr. Backmann Reinhold* tanügyi tanácsos, a Deutsche Forschungsgemeinschaft kiküldöttje (Grillparzer élete és művei). — Rövidebb ideig: *dr. Boehm Bruno* ny. levéltári igaz-

gató, Würzburg (Szavójai Jenő bibliográfiája), *dr. Dörner Friedrich Karl* (régészeti tanulmányok), *dr. Frey Dagobert* boroszlói egyet. ny. r. tanár (művészettörténeti tanulmányok), *dr. Gerke Friedrich* berlini egyet. ny. r. tanár, a budapesti egyetem vendégtanára (művészettörténeti tanulmányok), *Ogan Jale* konstantinápolyi múzeumi tisztviselő (numizmatikai tanulmányok) *dr. Zinner Ernst* a bambergi csillagvizsgáló intézet igazgatója (Regiomontanus működése).

A „Fraknói Vilmos“ Római Magyar Történeti Intézet (Istituto Ungherese „Fraknói“ di studi storici) a Palazzo Falconieriben elhelyezve, ebben az esztendőben is a római kollégiummal (Reale Accademia d'Ungheria) szervezeti kapcsolatban fejtette ki működését. Az intézetbe a Magyar Tudományos Akadémia javaslata alapján kiküldött ösztöndíjas azonban — egyházi lévén — a Pápai Magyar Egyházi Intézetben nyert elhelyezést. Munkásságáról a következőkben számolhatunk be:

Dr. Balogh József (1911, Buzsák, Somogy megye, róm. kat.) veszpréme gyházmegyei áldozópap (Szekfű professzor), a római Történeti Intézet ösztöndíjasaként az első évét töltötte Rómában. Mint a vatikáni Scuola di Paleografia e Diplomatica rendes hallgatója elvégezte a kurzus első évét és megszerezte a certificato di frequenza-t. Hallgatta a Pontificia Universitas Gregoriana egyháztörténelmi fakultásának előadásait és szemináriumát. Jeles eredménnyel vizsgázott, a szemináriumban pedig dolgozatot írt „De intentione Gregorii VII. in lite“ címen. Egyháztörténeti forráskutatásokat végzett a vatikáni titkos levéltárban. Az Egyházi Intézetben előadást tartott „VII. Gergely és Magyarország“ címmel.

II. BÉCSI COLLEGIUM HUNGARICUM.

Wien, VII. Museumstrasse 7.

Állami ösztöndíjasok:

Arató Ádám (1908, Szalatnak, Baranya megye, róm. kat.) áll. polgári iskolai tanár Szegedről (Schmidt professzor), az első félévben volt kollégiumi ösztöndíjas. A bécsi egyetemen Nadler, Králik, Rupp- rich professzoroktól irodalomtörténetet, Pfalz professzortól néprajzi és nyelvjárás kutatási módszereket tanult. Közben Szalatnak, baranya- megyei község települési, nyelvjárasi és néprajzi viszonyaival foglalkozó értekezésén dolgozott. Ösztöndíja két hónappal meghosszabbítatott.

Dr. Bartkó Lajos (1911, Zólyombrézó, ág. h. ev.), okl. középiskolai tanár, egyetemi földtani intézeti gyakornok, Budapestről (Papp Károly professzor). Június és július hónapot töltötte Bécsben. Célja a bécsi medence klasszikus harmadkori rétegeinek és az Alpok mezo- zoos üledékeinek megismerése volt. Az előbbi a magyarországi szén és szénhidrogének gyakorlati felkutatásánál, az utóbbi pedig a hazai

tudományos kutatások szempontjából fontos. Tanulmányút keretében Leuchs egyet. professzor és Schaffer múzeumigazgató társaságában Horn—Molt—Loibersdorf vidékét, majd pedig Hallstatt környékét járta be, kirándulásairól közetani és őslénytani leletekkel tért vissza, amely értékes anyagot az Egyetem Földtani Intézetének gyűjteményében helyezi el.

Dr. Borvendég Ernő (1913, Acs, Komárom megye, róm. kat.) kir. törvényszéki bíró Budapestről (Kolosváry professzor), mint egészéves kollégiumi ösztöndíjas folytatta a már a múlt évben megkezdett magánjogi tanulmányait. Most is a német Erbhofgesetzben szabályozott Erbhof körül csoportosultak vizsgálódásai. Munkájának eredményéről „Az Erbhof intézménye és ennek magánjogi és gazdasági kihatásai a gyakorlatban“ címmel beszámolt az igazságügyminisztériumnak.

Dr. Csanádi Zoltán (1909, Komárom, róm. kat.) m. kir. törvényszéki bíró Budapestről (Angyal professzor), mindkét féléven át kollégiumi ösztöndíjas volt. Igazságügyminisztériumi megbízatásának megfelelően a bécsi egyetemen Schwinge professzor irányítása mellett „A bűnösség és a bűneselekmény formái tekintetében érvényesülő újabb vezérelvek a német büntetőjogi irodalomban és a német büntetőjogszabályalkotás körében“ tárgykörrel foglalkozott. Áttanulmányozta az idevonatkozó irodalmat és a bécsi büntetőtörvényszéken ismételt hallgatott tárgyalásokat. Elkészített több büntetőjogi tanulmányt, amelyek a Magyar Jogi Szemlében jelennek meg.

Dr. Czeglédy Károly (1904, Pápa, ref.) bölelészdoktor, ref. segédlelkész Budapestről (Németh professzor), egészéves kollégiumi ösztöndíjjal keleti nyelvészetet tanult Bécsben. Arab nyelvészeti és geográfiai tanulmányai kapcsán Ibn Fadlan arab író útleírásaival és al-Huwarezmi geográfiájának a Duna-völgyre vonatkozó részleteivel foglalkozott. Mzik professzor útmutatásai mellett az említett munkák szövegfordítását végezte el, majd az eredetileg al-Huwarezmi munkájához esatolt, de elveszett térkép rekonstrukcióját kísérelte meg. Ibn Fadlannal kapcsolatban az általános arab geográfiai irodalommal igyekezett behatóbban megismerkedni. Egy trimeszteren keresztül a bécsi egyetemen arab, orosz és török nyelvészeti előadásokat hallgatott és résztvett az arab szeminárium munkálataiban.

Dr. Gyórfy Aladár (1917, Golubovec, Horvátország, róm. kat.) teológiai doktor, róm. kat. segédlelkész (Christian és Kofler professzorok) az egész éven át kollégiumi ösztöndíjasként sémi nyelvészetet tanult a bécsi egyetemen. Christián professzor vezetése mellett Assurnazirbál idejéből való történelmi emlékeket olvasott és anyagot gyűjtött az asszír-babiloni nyelvészet köréből vett doktori értekezéséhez.

Dr. Halász Mihály (1907, Pécs, róm. kat.) egyetemi tanársegéd Pécsről (Ángyán professzor), egészéves ösztöndíjas ideje alatt a bécsi I. sz. belgyógyászati klinikán Eppinger professzor vezetése mellett ásványi anyagcsere-vizsgálatokkal foglalkozott. Gyomorbetegéken hypertoniás szőlőcukoroldattal végzett therápiás gyomoröblítések kap-

esán a gyomornedv nátrium-, kálium- és klórtartalmának változásait vizsgálta, miközben az elválasztást atropin, pilocarpin és histamin adagolásával befolyásolta. Vizsgálataihoz a beteganyagot az Eppinger-klinika szolgáltatta, a vegyi analíziseket ugyanazon klinika kémiai laboratóriumában végezte. Munkájának eredményeként „Über den Na-K-Antagonismus im Magensaft“ című tanulmánya a Zeitschrift für klinische Medizin 140. kötetének 2. füzetében jelent meg (Berlin, 1942). Önálló kutatásai mellett résztvett a klinika osztályos munkájában is és elsajátította az ott használatos vizsgáló és gyógyító eljárásokat.

Dr. Hámori Artúr (1909, Újvidék, róm. kat.) egyetemi tanársegéd Szegedről (Rusznay professzor), az első félévben volt kollégiumi ösztöndíjas. A bécsi gyógyszerintézetben Rössler professzor vezetésével elsősorban a lépnek a vérkeringés szabályozásában való szerepére nézve végzett vizsgálatokat. Kidolgozott egy módszert, amelynek segítségével lehetővé vált néhány vérkeringésre ható szernek és a narkózisnak hatását megfigyelni a lép működésére. Gyakorlati ismeretek elsajátítása érdekében az Eppinger professzor vezetésével álló I. sz. belgyógyászati klinikát is látogatta. Gyógyszerintézet munkájának eredményét orvosi szaklapokban németül és magyarul szándékozik közzétenni.

Dr. Juhász Lajos (1912, Budapest, róm. kat.) könyvtári gyakorló Budapestről (Domanovszky professzor), a második félévet töltötte ösztöndíjjal Bécsben. Magyar történelmi tanulmányai kapcsán elsősorban a magyar-horvát kapcsolatok múlt század közepi alakulásával foglalkozott és az 1860–61. évekre nézve átnézte a Staatsarchiv több iratgyűjteményének anyagát. Egy másik témája kidolgozása során Lónyay Menyhért közös pénzügyminiszterségének történetéhez gyűjtött levéltári anyagot a Finanzarchivban. Mindkét kérdésre vonatkozólag a Nationalbibliothekban az egykorú hírlapi és röpiratos anyagot is igyekezett összeállítani.

Dr. Mokesay Julianna (1902, Máramarosziget, ref.) könyvtári segéd Budapestről (Melich professzor), a második félévet töltötte Németországban magyar állami ösztöndíjként. A német könyvtárak hírlap- és folyóiratkezelésének gyakorlatát akarta megismerni, a hírlap- és folyóirattudományi irodalmat igyekezett áttekinteni. Feladatának első részét a bécsi állami és városi könyvtárakban való volunteer-munkássága révén, a lipcsei Deutsche Bücherei és a müncheni állami könyvtár Schlagwort-katalógusának gyakorlati alkalmazása által próbálta megvalósítani. A hírlap- és folyóirattudomány irodalmában végzett tanulmányai eredményét „A sajtótudomány Németországban“ címmel a Magyar Könyvszemlében fogja megjelentetni.

aldobolyi Nagy Helga (1918, Szeged, ref.) okl. középiskolai tanár Szegedről (Schmidt professzor), egézséves kollégiumi ösztöndíjas volt. A bányászati bányatelepek települési és népi viszonyaira, kulturális és szociális intézményeinek fejlődésére nézve gyűjtött történelmi anyagot a Hofkammerarchivban.

Pálos Marcell (1904, Budapest, róm. kat.) a m. kir. Operaház szólórepetitora Budapestről (Márkus igazgató), féléves bécsi kollégiumi ösztöndíját arra óhajtotta felhasználni, hogy operai karmesterei és szólórepetitori ismereteit az operarendező gyakorlati tevékenységével bővítsse ki. Résztvett a bécsi állami Operaház próbáin és tanulmányozta a színház technikai és üzemi berendezését is. Bécsi tanulmányait a salzburgi ünnepi játékokon való részvétel által is igyekezett gyarapítani.

Dr. Sántha György (1915, Kecskemét, róm. kat.) m. kir. törvényeségi titkár Budapestről (Angyal professzor), egészséves ösztöndíjas ideje alatt a németországi szabadságvesztésbüntetések rendszerét, a keretükben létesített intézményeket és ezek gyakorlati eredményét tanulmányozta. Az új rendszer elméleti kérdéseit a bécsi egyetem büntetőjogi szemináriumában Schwinge professzor vezetése alatt, a berlini egyetemen pedig Kohlrausch professzor irányítása mellett igyekezett megismerni. Egy tanulmányút során megtekintette a brandenburgi biztonsági őrizetet és fegyházat, a fiatakorúak nauvardi fogházát, a drezdai vizsgálati fogházat, a lipesei női fogházat és a braunschweigi dologházat. Berlinben a fegyencek gyógyításának kérdésébe is módja volt betekinteni.

Dr. Sárkány Sándor (1906, Dés, ev.) egyetemi magántanár Budapestről (Paál professzor) egészséves kollégiumi ösztöndíjas volt. Növényanatómiai tanulmányait Bécsben a Knoll professzor vezetése alatt álló egyetemi növényntani intézetben, majd a drezdai műegyetemhez tartozó tharandi növényntani intézetben folytatta. Rövidebb ideig a bécsi Hochschule für Bodenkultur növényntani laboratóriumában és az egyetem geológiai intézetében is dolgozott. Faanatómiai vizsgálatai alapján összeállított egy szövettani meghatározókulcsot; különféle fafajokon tanulmányozta a termőhelyi viszonyok, belső szerkezet és az ipari érték közti összefüggéseket. A paleohistológia területén fajazonosította a mádi kovásodott famaradványokat; a várpalotai szénbányából előkerült lignit-anyagnak szövettani vizsgálatával adatot szolgáltatott a széntelepek eredetének kérdéséhez. Mikrotechnikai szempontból dolgozott a Kisser-féle gőzösítő készülékkel, megismerkedett a leghasználatosabb mikrotechnikai és mikrokémiai módszerekkel. Új módszert próbált ki a jégkorszaki faszenek mikrotechnikai feldolgozására, új eljárást alkalmazott a cellulóze-, a fás és a parasejtfal állandósított hármas festésére. Tharandtban kéreganatómiai és évgyűrűidőhatározási tanulmányokat is folytatott. Megtekintette a drezdai műegyetem növényntani intézetét, ahol rostonövények kutatásával és a rostok gyakorlati felhasználhatóságának vizsgálatával foglalkozott. Meglátogatta a lipesei egyetemi növényntani intézetet és a berlini botanikus kertet is.

Dr. Sashegyi Oszkár (1915, Budapest, róm. kat.) nemzeti múzeumi önkéntes könyvtári gyakornok Budapestről (Thienemann professzor), egészséves kollégiumi ösztöndíjjal a magyar-német irodalmi és szellemi kapcsolatokat tanulmányozta a felvilágosodás korában. Az

egyetem germanisztikai intézetében irodalomtörténeti tanulmányokkal foglalkozott, az állami könyv- és levéltárakban önálló kutató munkát folytatott. Munkájának főeredménye Bécs kulturális szerepének felderítése a XVIII. századi magyar szellemi élet fejlődésében, valamint II. József cenzúra-intézkedéseinek beható megismerése. „Magyarok Mária Terézia udvarában“ című munkája önállóan fog megjelenni, „Das josephinische Zensursystem“ című dolgozata pedig a bécsi Történetkutató Intézet évkönyvében kerül kiadásra. Könyvtárosi pályájára való előkészületként résztvett Menhardt professzor paleográfiai gyakorlatain.

Dr. Szent-Ivány József (1910, Budapest, ev.) múzeumi segédőr Budapestről (Pongrácz főigazgató), a tanév második felét töltötte ösztöndíjjal Bécsben, hogy az Orsz. Természettudományi Múzeum állattárából magával hozott lepke- és álskorpióanyagot a bécsi Naturhistorisches Museum anyagával egybevesse és tudományosan meghatározza. A különféle vidékről származó anyagban több állatföldrajzi szempontból érdekes fajt talált, amelyeknek leírását a Deutsche Entomologische Zeitschriftenben fogja közzétenni. E mellett tanulmányozta a múzeum lepke-, álskorpió- és ősprovaranyagát, *Pyralida*-gyűjteményét. Konvergencia-vizsgálatokat végzett magashegyi Geometridákon és *Pyralidákon*. Bécs környékén több ízben végzett rovargyűjtést, résztvett a Wiener Entomologische Gesellschaft több összejövetelén.

Dr. Tóth Béla Zoltán (1913, Szolyva, Bereg megye, ref.) áll. tanítóképző-intézeti tanár Szegedről (Várkonyi professzor), egész éves ösztöndíjjal gyermeklélektani tanulmányokat folytatott. Az egyetem lélektani intézetében áttanulmányozta a gyermek szókincsének fejlődésére vonatkozó irodalmat és Kainz professzor útbaigazítása mellett megkezdte eddigi szókincs-vizsgálati anyagának feldolgozását. Általános lélektani tanulmányait főként Gehlen professzor vezetése alatt folytatta. Április és május havában hospitált a Gyógypedagógiai és Nevelési Tanácsadó Intézetben, ahol elsősorban szellemileg és erkölcsileg fogyatékos gyermekek gyógypedagógiáját tanulmányozta. Egy tanulmányút keretében Münchenben Kroh professzor előadásait hallgatta.

Dr. Vályi Nagy Tibor (1912, Debrecen, ref.) egyetemi tanársegéd Debrecenből (Jeney professzor), kollégiumi ösztöndíjjal az egész éven át gyógyszerhatástani és biokémiai vizsgálatokat végzett Barrenscheen professzor egyetemi biokémiai intézetében. Először a Bial-féle reakció alapján a pentose izomerek photometrikus meghatározását dolgozta ki és a különböző nucleosidák extinció viszonyait tisztázta. További vizsgálatai a szervezetben lefolyó eurymathikus metylálás kérdésével voltak kapcsolatosak. Vizsgálatainak eredményei összefoglalva a *Microchemie* és a *Zeitschrift für Physiologische Chemie* című szakfolyóiratokban jelennek meg.

Tanulmányi segélyként kedvezményes lakást nyerve a tanév egész tartama alatt a Kollegiumban nyertek elhelyezést: *Fekete Sán-*

dor joghallgató, Félegyháza, *ifj. Sárközy György*, a Hochschule für Welthandel hallgatója, Budapest és *Varga Béla* joghallgató, Félegyháza. — Egy egész félévén vagy legalább két hónapon át kedvezményes lakást kaptak a Kollegiumban: *Bánlaky Etelka* operaénekesnő, Budapest, *Daday Enikő* főiskolai hallgató, Budapest, *Dömök Ilona* orvostanhallgató, Budapest, *Heklits Edith* orvostanhallgató, Mura-szombat, *Kauntz Hanna* főiskolai hallgató, Budapest, *Keintzel Kurt* főiskolai hallgató, Szászrégen, *Magassy Lajos* orvostanhallgató, Szombathely, *Molnár György* bölcsészethallgató, Budapest, *Mutsi Augusztia* főiskolai hallgató, Zenta, *dr. Benda Kálmánné Szabó Mária* okl. középiskolai tanár, Budapest, *Csákváry Pál* főiskolai hallgató, Szentetornya.

Tanulmányi segélyben részesülve a nyári hónapok alatt dolgozott Bécsben *dr. Fritzné dr. Péterffy Mária* okl. középiskolai tanár, népművelési előadó, aki az iskolánkívüli női népművelés, a szabadidőmozgalom, női munkatáborok és más szociális intézmények tanulmányozása céljából küldetett ki.

Vendégtagokként dolgoztak, illetve folytattak speciális tanulmányokat a Kollegiumban egy hónapnál hosszabb ideig: *a)* magyar honosok: *dr. Bencsik Béla* egyetemi magántanár, repülő-főhadnagy (az aesthetika rendszere), *dr. Fuchs Géza* okl. kereskedő (a modern clearing-rendszer), *dr. Oláh László* okl. gazda, mezőgazdasági kísérletügyi adjunktus (a gabonafélék nemesítése), *vitéz Saáry Lajosné* koresolyaművész (sporttanulmányok), *Szöcs Ottó* szigorló orvos (klinikai gyakorlat), *dr. Thim József* ny. kórházi főorvos (bakteriológiai vizsgálatok); *b)* külföldi honos: *dr. Emich Isolde* bécsi középiskolai tanár (paedagógiai tanulmányok) és *dr. Laretei Gerda* észt orvosnő (klinikai tanulmányok).

III. BERLINI COLLEGIUM HUNGARICUM.

Berlin, N. W. 7. Dorotheenstrasse 2.

Állami ösztöndíjasok:

Dr. Bencsik Béla (1906, Budapest, róm. kat.) m. kir. honvéd repülő műszaki tisztviselő Budapestről (Brandenstein professzor), ösztöndíjas éve alatt logikai, ismeretelméleti és kultúrbölcseleti tanulmányokat folytatott a berlini Friedrich Wilhelm egyetemen. Az ismeret logikai szerkezetével és a kultúrbölcselet ismeretelméleti alapjaival foglalkozott. A szorosan vett filozófiai előadásokon kívül a berlini egyetem külföldtudományi karán a magyar sorskérdésekkel vonatkozásban levő filozófiai előadásokat hallgatta és résztvett az „Um das neue Europa“ című tanfolyamon. Az év első felében befejezte „Kulturverfall und Wiederaufstieg“ című kultúrbölcseleti munkáját, amely-

nek kiadása folyamatban van. Mint meteorológus elsősorban a német meteorológia szervezési kérdéseivel foglalkozott.

Dr. Geöbel László (1913, Komárom, ref.) kir. törvényszéki titkár Budapestről (Magyary professzor), féléves ösztöndíjat kapott a német közigazgatási bíraskodás tanulmányozására. Átnézte az erre vonatkozó német irodalmat, meglátogatta a különféle közigazgatási bíróságokat, elsősorban az új birodalmi közigazgatási bíróságot. Foglalkozott a bíró helyzetével a harmadik birodalomban. Tanulmányutat tett Lipcsébe, ahol a Reichsgerichtet és a Deutsche Büchereit tekintette meg, Nürnbergbe, Münchenbe, ahol a Reichsfinanzhofot látogatta meg és Bécsbe, ahol a közigazgatási bíróságot kereste föl. Résztvett a lipcei egyetem délkelet-európai intézete által rendezett délkelet-európai nyári egyetemen.

Dr. Halasy Nagy Endre (1911, Kiskúnhalas, ref.) műtőorvos a budapesti II. sz. sebészeti klinikán (Bakay professzor), féléves ösztöndíjat kapott sebészeti tanulmányok folytatására. Gohrband professzor klinikájára járt be a R. Koch-kórházba és résztvett a professzor privátklinikáján végzett műtéteknél is. Később Sauerbruch professzor műtéteit is látogatta, kozmetikai műtéteket pedig Rode dokornál volt alkalma tanulmányozni. A német orvosi és társadalombiztosítási kérdések is érdekelték.

Dr. László Ferenc (1906, Naszód, róm. kat.) bölcsészdoktor Budapestről (Németh professzor), mint a berlini egyetem rendes hallgatója orientalisztikai tanulmányokat folytatott egészéves kollégiumi ösztöndíjjal. Előadásokat hallgatott a török, ind és iráni filológia köréből R. Hartmann, v. Gabain, Breloer, Schaefer, Hansen, Schwyzer és Mühlhausen professzoroknál. Résztvett gyakorlatukon és ezeknek keretében többször tartott tanulmányi beszámolót. Látogatta Thurnwald professzor etnológiai előadásait és gyakorlatait is. A régi törökség államszervezetének egyes kérdéseivel foglalkozó három dolgozata kéziratban megjelenésre vár.

Dr. Nagy Gyula (1918, Pelsőc, ág. ev.) okl. ev. lelkész Sopronból (Karner professzor), egészéves ösztöndíjas volt. Előbb a berlini egyetem hittudományi és filozófiai karának vendéghallgatójaként az újszövetségnek az emberre vonatkozó megállapításával, az idealizmus és profetizmus ellentétével foglalkozott, majd mint a filozófiai kar rendes hallgatója Spranger professzor vezetése mellett a filozófia-ókortörténet tárgykörből Berlinben leteendő doktorátusára készült. Résztvett Spranger professzor szemináriumának munkájában, hallgatta Hartmann, Deubner, Baemler, Odebrecht és Schering professzorokat és megkezdte a platonai dialógusok anthropológiai felfogásáról szóló doktori értekezésének kidolgozását. Háromhetes tanulmányúton a német evangélikus egyház belmissziós intézményeit tanulmányozta Hamburgban, Bethelben és Kaiserweltben; ezenkívül ellátogatott Hannoverbe, Bielefeldbe, Düsseldorfba, Kölnbe és Magdeburgba. A berlini magyar kolónia protestáns tagjai számára istentiszteleteket tartott.

Pongrácz Zoltán (1912, Diószeg, Pozsony m., róm. kat.) zeneszerző, az Operaház korrepetitora (Kodály Zoltán) egész évet töltött magyar állami ösztöndíjjal Berlinben. Összehasonlító zenetudományi kutatásokat végzett az Institut für Lautforschungban. Kiegészítette és befejezte „A modern zene harmóniavilága“ című könyvét, amely a közel jövőben jelenik meg. Hangversenylátogatásai révén megismerkedett a régi és új német zenével. A Humboldt Klubban németnyelvű felolvasást tartott a magyar népi és műzenéről. Salzburgban egy hónapig Klemens Kraussnál folytatott karnagyi tanulmányokat és résztvett a salzburgi ünnepi játékon. „Pastorale“ és „Szimfónia vonózenekarra“ című művei Königsbergben, illetőleg Antwerpenben előadásra kerülnek.

Dr. Rex-Kiss Béla (1912, Sikátor, Veszprém megye, róm. kat.) klinikai tanársegéd Debrecenből (Went professzor), mint kollégiumi ösztöndíjas hét hónapon keresztül a berlini R. Koch-intézet serodiagnosztikai osztályán (Prof. W. Fischer) dolgozott tudományos munkatársként. A vércsoportok serológiáját tanulmányozta. Az A-vércsoportanyag és a nyál organikus komponensei között levő összefüggésekről, valamint az egyes nyálmirigyeknek a csoportanyagoknak a nyálban való kiválasztásban levő szerepéről szóló dolgozatai a Zeitschrift für Immunitätsforschungban jelentek meg a következő címek alatt: „Beitrag zur Untersuchung der Gruppensubstanz A im menschlichen Speichel“ (101. köt. 1942., 405. l.) és „Untersuchungen über die serologische Eigenschaften der Gruppensubstanz A im Speichel und den Blutkörperchen des Menschen“ (102. köt. 1942., 1. l.). Magyarul a Magyar Orvosi Archivumban számolt be kutatásairól „Vizsgálatok az emberi nyál csoportspecifikus A-anyagával“ címen. Nagyobb terjedelmű összefoglaló munkát írt a vércsoportanyagoknak a vörös vércsejteken kívül való előfordulásáról, amelyet az egyik magyar orvosi folyóiratban kíván közzétenni. Hosszabb időt tölt a R. Koch intézet bakteriológiai diagnosztikai osztályán és a Virchow-kórház laboratóriumában az egyes újabb laboratóriumi diagnosztikai módszerek elsajátítása végett. Kutatásai folytatására a következő évre meghívást kapott Pietrusky és Dahr, bonni, illetve kölni professzorok intézeteibe. Meglátogatta a berlini Kaiser Wilhelm intézeteket, az egyetemi élettani és gyógyszer-tani intézeteket, valamint a bécsi egyetemi orvosi intézeteket.

Dr. Rudinai Molnár Jenő (1912, Budapest, róm. kat.) klinikai gyakornok Budapestről (Illyés professzor), egészéves ösztöndíjjal urológiai tanulmányokat folytatott. A Virchow-kórházban Heusch főorvos, a Westend-kórházban Boeminghaus professzor urológiai osztályán dolgozott. Elsősorban gyakorlati kérdések érdekelték, különösen a prostatahypertrophia műtéti megoldásának változatai. Látogatta Ringleb professzor urológiai osztályát, Sauerbruch professzor előadásait és műtéteit. Megtekintette Münchenben May főorvos, Megdeburgban Löhr, Drezdában Fromme professzor urológiai osztályait. A hólyag egyszerű fekélyéről szóló tanulmánya a Magyar

Urológiában jelenik meg, az uraemiánál therápiásan alkalmazott natriumthiosulfát diuretikus hatásával foglalkozó dolgozata (Vondra Nándorral) sajtó alatt van. Foglalkozott az uraemia fokáról tájékoztató gyors és a gyakorlóorvos szempontjából jelentős módszerekkel, illetve azok megjavításával, és az itt nyert eredményeit a *Zeitschrift für Urologie*ban teszi közzé. Tanulmányútjának tapasztalatairól a Magyar Urológia Társaságban előadás keretében számolt be. Mint a Bund Ungarischer Hochschüler Berlin 1842. vezetője kulturális és társadalmi téren megerősítette a berlini magyar kolónia és az érdeklő német körök ezen egyesülettel fennálló kapcsolatát és résztvett az 1942-ben eszedékes százéves alapítási jubileum előkészítésében.

Dr. Willer József (1905, Kecskemét, róm. kat.) áll. gimn. r. tanár Budapestről, féléves ösztöndíjat kapott angol nyelvészeti tanulmányok folytatására (Yolland professzor). W. Horn professzorral való megbeszélés után egy szintaktikai problémákkal foglalkozó hosszabb munka elkészítésébe fogott, amelynek elfogadása esetén megkapja a dr. phil. habil. képesítést. A Berlini Magyar Tanulóifjak Társasága 1842. megválasztott elnökeként megtett minden előkészületet, hogy az egyesület százéves fennállása nagyobb szabású kulturális esemény legyen.

A felvett **vendégtagok** közül egy szemeszternél hosszabb időt töltöttek a Kollégiumban: *Farkas Bálint* közgazdász, *Neugebauer Kurt*, *Rajczi Sándor* és *Róka Ede* műegyetemi hallgatók. Legalább egy hónapig folytattak tanulmányokat *dr. Hartnagel Sándor*, okl. középiskolai tanár, *dr. Horváth Károly* büntető törvényszéki aljegyző, *dr. Némethy László* okl. középiskolai tanár, végül *dr. Martyn Róbert* és *dr. Pallós Károly* egyetemi tanársegédek, volt ösztöndíjas orvosok.

A csereösztöndíjasok közül *Lám Lóránt*, a Mitteleuropäischer Wirtschaftstag ösztöndíjasai közül *Horváth Róbert*, *Kató Gyula*, *Kiss Imre* és *Münnich Károly* töltöttek hosszabb időt a Kollégiumban.

IV. EGYÉB NÉMETORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

A Deutscher Akademischer Austauschdienst ösztöndíjasai:

Barta György (1915, Poprád, róm. kat.) meteorológiai intézeti assistens (Réthly professzor), csereösztöndíjjal folytatott földmágnességre vonatkozó tanulmányokat Németországban és Dániában. Először a bécsi Zentralanstalt für Meteorologie und Geodynamik-ban dolgozott H. Ficker és A. Schedler professzorok vezetése alatt, majd a potsdami Institut für Geophysik-ben A. Schedler és J. Bartels professzor irányítása mellett. Különösen műszerelmélettel, a földmágnességi erő napi variációjának elméletével és a mágneses háborgások időbeli eloszlásának statisztikai kérdéseivel foglalkozott. Meghatározta az ógyallai Földmágnességi Observatórium Wild-Edelmann mágne-

ses teodolitjának hőmérsékleti és mágneses állandóit. Elkészítette az ógyallai obszervatórium korszerűsítésének a tervét. Útját külön ösztöndíjjal Dániában folytatta, ahol Dan la Cour professzor vezetése alatt a legújabb rendszerű földmágnességi műszerekkel, és az utazási mérések hármas redukciójával foglalkozott.

Fésüs Katalin (1919, Debrecen, ref.) harmadéves bölcsészettan-hallgató (Huss professzor), hat és fél hónapos csereösztöndíjat kapott, amelyet saját költségén kiegészítve egy teljes évet töltött Münchenben irodalom-, művészettörténeti és színháztudományi előadásokat hallgatva. Év közben részt vett az Arbeitsministerium Berlinben rendezett szociálpolitikai tanfolyamán, felkereste a Frauenschaft berlini központját, és ettől fogva Münchenben is foglalkozott szociálpolitikai kérdésekkel.

Dr. Lám Lóránt (Poprád, 1910, ág. ev.) budapesti klinikai gyakornok (Burger professzor), csereösztöndíjasként két félévet töltött Berlinben. Hallgatta Wagner professzor előadásait, résztvett műtéteinél és vizsgálatokat végzett hormonológiai laboratóriumában. Itt készült megjelenés előtt álló munkája: „Zur Frage der Umwandlungsstelle des Progesterons zu Pregnandiol“. Rendszeresen résztvett az intézet hormongyógyászati osztályának rendelésén is. A Stoeckel-klinika pathológiai intézetében gynaeko-hystológiai vizsgálatokat végzett és munkája eredményeként „Zur Klinik und Pathologie der Ovarialfibrome“ címen a Zentralblatt für Gynäkologieban egy értekezése jelent meg. Itt is hallgatta a klinikai előadásokat, résztvett az intézet különböző osztályainak munkájában, főleg a hormongyógyászatban. A hormonológiai laboratóriumban Prof. Fr. Hoffmannal, mint társszerzővel együtt kísérletes vizsgálatokat végzett az endokrinológia terén. Kutatásairól „Über den Progesterongehalt des Corpus luteum, Plazenta und des Schwangerenblutes mit Hilfe einer verfeinerten Testmethode“, valamint „Der Progesterongehalt des Blutes während der Schwangerschaft“ címen számol be a Zentralblatt für Gynaekologieban. Megtekintette a német állami anya-, terhesanya- és csecsemővédelmi intézményeket s tanulmányozta az anya- és csecsemővédelmi szociális intézkedéseket.

Lázár Emilia (1918, Budapest, róm. kat.) harmadéves bölcsészettan-hallgató Budapestről (Freyer professzor), két trimeszteren keresztül a bécsi egyetem rendes hallgatója volt és Nadler, Knoll, Sedlmayr, Schenk professzorok előadásait hallgatta. Nadler professzor útbaigazításával „Die Aufnahme der „Tragödie des Menschen“ in Deutschland“ című disszertációján dolgozott. Rövidebb tanulmányút keretében dramaturgiai és zenei tanulmányokat folytatott Berlinben is.

Kardos Tamás (1919, Nyíregyháza, ref.) irodalomtörténész (Hankiss professzor), Münchenben volt csereösztöndíjas az egész tanéven át. Irodalomtörténeti kutatások során főleg az emberiség történetén keresztül húzódozó állatkultuszt vizsgálta, kezdve az ősember barlangi állatrajzain, végig a hieroglifák tanulmányozásával, a mithológiák vizsgálatával. Vizsgálta az arab törzsjelölő állatneveket, a görögök

és rómaiak állatistenségeinek kultuszát, a boszorkányhit korának állatkultikus megnyilvánulásait, majd az újkori meséket és babonákat.

Pelle Ilona (1910, Hódmezővásárhely, ref.) szolnoki áll. gimn. h. tanár (Schmidt professzor) mint egészséves csereösztöndíjas és a bécsi egyetem vendéghallgatója néprajzi és településtörténeti előadásokat látogatott. Az itt tanultakat, valamint egy salzkammerguti tanulmányút eredményét Ceglédbercell salzkammerguti német lakosságának tárgyi néprajzáról szóló doktori értekezése elkészítésénél hasznosítja.

Dr. Szabó József (1913, Csepreg, ref.) áll. gimn. tanár Ungvárott (Huss professzor), az egész évet Németországban töltötte csereösztöndíjjal. A müncheni egyetemen két félévig foglalkozott német nyelvészettel, másrészt, hogy az új német középiskolai oktatást és a nemzeti-szocialista nevelést megismerje, müncheni középiskolákat látogatott. Résztvett a lipcsei délkelet-európai intézet „Deutschland und Südosteuropa“ című kurzusán Bad-Elsterben. Tanulmányutat tett Berlinbe, Nürnbergbe, Lipésbe, Magdeburgba és a Szudétaföldre.

Dr. Tolmár Gyula (1909, Budapest, róm. kat.) egyetemi tanársegéd Budapestről (Wodetzky professzor), csereösztöndíjjal a borszlói egyetemi csillagvizsgáló-intézetben dolgozott. Schoenberg professzor vezetésével résztvett egy olyan nagyobb munkában, amely az intézet délafrikai fiókjában a Tejút déli feléről készült fényképfelvételeken mutatkozó kisebb méretű sötét felhőkben a totális és szelektív abszorpció kimutatását célozta. Közös munkájuk „Totale und selektive Absorptionen in 25 kleinen Dunkelwollen der südlichen Milchstrasse und die Durchschnittsmasse derselben“ címmel jelenik meg. Résztvett az intézetben felállított horizontális távcső szerelésében is, amelyet a bolygók szinképek előállítására és a hold közvetlen fényképezésére használatba is vett.

Varga Irén (1915, Debrecen, ref.) okl. középiskolai tanár Debrecenből (Huss professzor), egészséves csereösztöndíjasként a bécsi egyetemen német irodalomtörténeti előadásokat (Wickemann, Nad'ler, Pommer) hallgatott. Gyakorlati pedagógiai ismeretek szerzése céljából különböző típusú bécsi iskolákat látogatott és igyekezett megismerni a nemzetiszocialista nőnevelés jellemző sajátosságait.

Az Alexander von Humboldt Stiftung ösztöndíjasai:

Albrecht József (1916, Balatonederics, róm. kat.) egyetemi díjtalan gyakornok Pécsről (Kerényi professzor) Humboldt-ösztöndíjjal ókori vallástörténeti tanulmányokat folytatott a hallei egyetemen. Az egyetem beiratkozott hallgatójaként Altheim, Thieme, Koch és Reitzenstein professzorok előadásait hallgatta. Doktori értekezésével a bölcsészeti kar egy pályadíját nyerte el. Tanulmányait a következő évben folytatni fogja.

Angster Margit (1918, Pécs, róm. kat.) tanárjelölt Pécsről (Koszó professzor) Humboldt-ösztöndíjjal német irodalomtörténeti tanulmá-

nyokat folytatott Berlinben. E tárgykörből előadásokat hallgatott az egyetemen, elsősorban Koch, illetőleg Wenzlaff-Eggebert professzorokét. Irodalomtörténeti tanulmányai mellett igyekezett megismerni a mai német kultúrát is.

Buzás László (1915, Pélmónostor, róm. kat.) okl. gimnáziumi tanár Pécsről (Koszó professzor) második évét töltötte Münchenben Humboldt-ösztöndíjjal. Befejezte doktori értekezését „Der Vergleich des Lebens mit dem Theater in der deutschen Barockliteratur“ címen. Letette doktori szigorlatát, majd a müncheni egyetemen könyvtárban fizetéstelen tudományos segédmunkásként dolgozott. Így volt alkalma betekintést nyerni a nagy könyvtárak életébe és tudományága könyvészetét is alaposan megismerhette. Tudományos érdeklődése doktori értekezéséből haladt tovább: az élet, színpad, világnézet kapcsolatát kutatta. Több kisebb utat tett, főként Délnémetországban.

Csongár Almos (1920, Ungvár, róm. kat.) debreceni tanárjelölt Humboldt-ösztöndíjasként egy évet töltött Münchenben. Az egyetem beiratkozott latin-német szakos hallgatója volt. Szaktárgyain kívül filozófiával és anthropológiával is foglalkozott. Elkészítette latin nyelvi szakdolgozatát. A nyáron résztvett az Auslandwissenschaftliches Institut Um das neue Europa című kurzusán Berlinben.

Lugossy Emma (1917, Temesszentandrás, r. k.) okl. középiskolai tanár Debrecenből (Huss professzor), Humboldt-ösztöndíjjal a müncheni egyetemen német nyelvészeti tanulmányokat végzett. Elkészítette doktori értekezését „Die Frage der Labiovelarreihe im Indogermanischen, mit besonderer Rücksicht auf das Germanische“ címen. Foglalkozott színháztudományi kérdésekkel is, és a bajor Nemzeti Színházban tanulmányozta a modern rendezés művészetét. Résztvett a lipesei Súdosteuropa Institut nyári kurzusán. Nagyobb tanulmányút keretében meglátogatta Berlinen kívül a nagyobb bajor, szász és ostmarki városokat.

Petróczy István (1905, Kőszeg, róm. kat.) pécsi gyakorló gimnáziumi tanárt előző évi német irodalomtörténeti tanulmányainak folytatására a Humboldt-alapítvány ebben a tanévben is ösztöndíjban részesítette.

Poór Sándor (1913, Kiskúnfélegyháza, róm. kat.), állami tanítóképző-intézeti tanár, Szegedről (Schmidt Henrik professzor). Mint vendéghallgató beiratkozott a bécsi egyetemre és a germanisztikai szemináriumban résztvett a Pfalz és Kralik professzorok által vezetett szemináriumi gyakorlatokon. Szakprofesszorától kapott megbízása alapján elkészítette Bátaszék község nyelvjárásföldrajzát és vázlatos településtörténetét; az utóbbi tárgykörrel kapcsolatban a bécsi Hofkammerarchivban átnézte 1717-től kezdve a Bátaszékre vonatkozó levéltári anyagot. Kutatásai eredményeképpen megállapította, mégpedig főképen nyelvi bizonyítékok alapján, hogy Bátaszék telepesei egyrészt Közép-Baden vidékéről, másrészt bajor nyelvterületről valószínűleg Augsburg környékéről származnak.

Pösze Lajos (1919, Békés, ref.) tanárjelölt Debrecenből (Huss professzor), Humboldt-ösztöndíjjal egész évet töltött Németországban német nyelvészeti tanulmányok folytatására. A müncheni egyetem beiratkozott hallgatójaként Gierach, Hartl, Kranzmayer és Höfler professzorok nyelvészeti, illetőleg Cysarz professzor irodalomtudományi előadásait hallgatta. Elkészítette tanári szakdolgozatát, amelyben egy Debrecenben őrzött középkori német kéziratot dolgozott föl nyelvészetileg. Minden alkalmat felhasznált, hogy a mai német életet minél jobban megismerhesse. A nyáron nagyobb tanulmányutat tett és ennek során volt Berlinben, ahol résztvett az Auslandwissenschaftliches Institut „Um das neue Europa“ című kurzusán, majd Lipészt és Dél-Bajorországot kereste föl.

A Mitteleuropäischer Wirtschaftstag ösztöndíjasai:

Dr. Forrai Kálmán (1913, Kiskúndorozsma, róm. kat.) elme- és ideggyógyászati tanulmányokra (Miskolczy professzor) kapott ösztöndíjat. A tanévet Münchenben töltötte. Ennek végeztével németországi klinikákban kapott alkalmazást.

Dr. Horváth Róbert (1916, Győr, ág. ev.), jog- és államtudor, Budapestről (prof. Surányi-Unger), miniszteri segédfogalmazó, mint közgazdász és statisztikus a Friedrich Wilhelm egyetemen az 1941-es téli és nyári trimeszterben Jessen, Weigmann és Lorenz professzorokat, a Wirtschaftshochschule-n pedig Sombart professzort hallgatta. Az újabb német gazdaságelmélet köréből a „Grossraumwirtschaft“-elméletek teherbíróképességének vizsgálatával foglalkozott részletesebben, amelyeknek irodalmát az egyetemi és porosz állami könyvtárban, valamint az Institut für Wirtschaftswissenschaft könyvtárában dolgozta fel. Részt vett a Deutsches Auslandswissenschaftliches Institut „Um das neue Europa“ című, külföldiek részére rendezett előadássorozatán, ahol alkalma volt egy európai nagytérgazdaság kialakítására irányuló gyakorlati elgondolásokkal megismerkedni Clodius és von Hassel követek, továbbá Eicke Reichsbankdirektor előadásában. A nagytérgazdaságba való betagolódás kérdései délkelet-európai vonatkozásban a lipesei egyetem délkelet-európai intézetének nyári előadássorozatán kerültek szőnyegre. Ennek az előadássorozatnak meghallgatása, több hozzászólás és a délkelet-európai nemzetek fiaival folytatott élénk eszmecsere formájában különösen értékes tapasztalatokra tett szert. Statisztikai vonatkozásban tanulmányozta a német birodalmi statisztikai hivatal szervezeti és tudományos problémáit az egyes osztályfőnökökkel folytatott közvetlen megbeszélések alapján, különös figyelemmel a fogyasztás felmérésének módszereire és meglátogatta a berlini Institut für Konjunkturforschungot is. Az Ungarische Jahrbücher részére „Veränderungen in der ungarischen Wirtschaftsstruktur infolge des dreimaligen Gebietszuwachses“ címen dolgozatot, ezenkívül több könyvismertetést írt, a magyar kolónia előtt pedig Erdély gazdasági kinceiről előadást tartott. Meg-

nézte a lipesei vásárt, Magdeburgot, Münchent, Hamburgot és Kielt. Karlsbadot és Egert.

Dr. Kató Gyula (1915, Budapest, ref.) filmszakmába vágó tanulmányokra kapott ösztöndíjjal november elejétől kezdve dolgozott Berlinben, áprilisban azonban megbetegedvén, haza kellett utaznia. 1942 januárjában meghalt.

Kiss Imre (1914, Deveser, Veszprém m., róm. kat.) rozsnyói tanonciskolai igazgató Berlinben folytatta építőiparművészeti tanulmányait, amelyek főleg a német szépművészet alkotásának megismerésére irányultak.

Mika József (1897, Budapest, róm. kat.) egyetemi adjunktus Sopronból (Proszl professzor), 1941. évi július és augusztus hó folyamán a müncheni Technikai Főiskolán dolgozott a Fizikaikémiai Intézetben dr. G. Scheibe professzor mellett, ahol emissziós spektrálanalitikai tanulmányokat folytatott. Ezen idő alatt A. Schöntaggal együtt a „Zur spektralanalytischen Untersuchung des Silbers“ (közlés alatt a Spectralchemica Acta című folyóiratban) értekezésem dolgozott. Tapasztalatait továbbá „Fémek technikai színképelemzése“ címmel a Bányászati és Kohászati Lapokban közli.

Muttnyánszky Zoltán (1912, Felsőhámor, Bars m., róm. kat.) okl. erdőmérnök Sopronból (Bokor professzor), Münchenben folytatta az előző tanévben megkezdett erdőhasználati tanulmányait.

Dr. Münnich Károly (1908, Merény, ág. ev.) okl. gépészmérnök, MAV főmérnök Budapestről, Wirtschaftstag-ösztöndíjjal egy évet töltött Berlinben, ahol az egyetem külügyi fakultásának hallgatójaként politikai tanulmányokat folytatott. A tantervben előírt munkán kívül az egyetem szovjetunió-intézetében dolgozott. A szovjetunióra vonatkozó általános politikai és külpolitikai ismeretek megszerzése mellett különösen a gazdaságpolitikai kérdésekkel, s ezek között is elsősorban az orosz tervgazdaság kérdéseivel foglalkozó irodalmat tanulmányozta. Résztvett az „Um das neue Europa“ című kurzuson Berlinben és a Südosteuropa-kurzuson Lipsében.

Dr. Nemeckay Tivadar (1904, Szeged, róm. kat.) szegedi klinikai tanársegéd (Batizfalvy professzor) Wirtschaftstag-ösztöndíjjal volt Németországban egyéves tanulmányúton. Öt hónapot a lipesei R. Schröder szülészeti klinikáján dolgozott, rövidebb ideig tartózkodott Heidelbergben H. Runge professzor klinikáján, majd meglátogatta a kölni, bonni és würzburgi női klinikákat. Az év folyamán írta „A tartós és járulékos méhvérzések“ és „A nők statikai zavarainak megelőzése és gyógyítása“ című dolgozatait.

Róka Ede (1922, Budapest, gör. kat.) az Országos Ösztöndíjtanács ajánlása révén a Deutscher Akademischer Austauschdienst útján a „Technisch-wirtschaftlicher Beratungsdienst“ ösztöndíjában részesült. Tanulmányai célja a berlini műegyetem fizikai fakultásának elvégzése volt s a mérnöki diploma, illetve doktorátus megszerzése technikai fizikából. Az első két félévben a félévek anyagán túlmenőleg elvégezte a harmadik félév anyagának egy jelentős részét is. Gyakor-

latain és zártkörű vizsgáin „kitűnő“ („sehr gut“) minősítéssel szerepelt.

Dr. Schneider Jenő (1914, Szeghegy, Bács-Bodrog m., ág. ev.), jog- és államtudományi doktor, Szegedről (Surányi-Unger professzor). Magyarország gazdaságpolitikai helyzetével foglalkozott és korábbi ilyirányú tanulmányai kiegészítéseképpen, Magyarország külkereskedelmi kapcsolatait Németországgal és a délkelet európai államokkal tanulmányozta. A Magyar Külkereskedelmi Hivatal bécsi kirendeltségének munkájába való betekintése által gyakorlati ismeretekre is igyekezett szert tenni.

Dr. Szilvássy Árpád (1912, Szombathely, ref.) államvasúti fogalmazó Münchenben folytatott közgazdasági tanulmányokat különös tekintettel a közlekedéspolitikai problémákra.

Tuskó Ferenc (1913, Diósjenő, róm. kat.) segéderdőmérnök, Wirtschaftstag-ösztöndíjjal erdészeti tanulmányokat folytatott Németországban. Az eberswaldei erdészeti főiskolán és az erdészeti növénytenyésztési intézetben Schmidt professzor vezetése alatt dolgozott. Elsősorban erdőgazdasági örökléstani kérdésekkel foglalkozott. Felkereste a münchenbergi növénytenyésztéskutatási intézetet, a stuttgarti erdészeti kutatóintézetet, meglátogatta az eberswalde-környéki, liepei, schorfheidei és több schwarzwaldi erdőgondnokságot. Tanulmányai alapján megismerkedett a dél- és északnémet erdőgazdasági viszonyokkal, a német erdőgazdasági kutatás új irányjaival és a felsőfokú erdészeti oktatással.

Nem az Ösztöndíjtanács közvetítésével kapta ösztöndíját és jelentést sem küldött *Csákváry Pál* főiskolai hallgató, a Mitteleuropäischer Wirtschaftstag és *Kósch Béla* orvostanhallgató, a Humboldt-alapítvány ösztöndíjasa.

A budapesti Német Tudományos Intézet szíves közlése szerint német részről ezenkívül *László Endre* zeneművész kapott ösztöndíjszerű támogatást.

V. RÓMAI PÁPAI MAGYAR EGYHÁZI INTÉZET.

Pontificium Institutum Ecclesiasticum Hungaricum in Urbe.

Roma, Via Giulia 1.

Állami ösztöndíjasok:

Dr. Kopcsányi Miklós (1914, Magyarsarlós, Baranya megye, róm. kat.) pécsegyházmegyei áldozópap (Baranyay professzor), első évét töltötte a Római Magyar Egyházi Intézetben magyar állami ösztöndíjjal. Mint az Institutum Pontificium Utriusque Juris pápai egyetem I. éves hallgatója látogatta a kötelező kánonjogi előadásokat, az év végén letette az előírt írásbeli és szóbeli vizsgákat és ezzel elnyerte a baccalaureatusi fokozatot. Az Egyházi Intézetben előadást tartott

a következő címmel: A harmadik személy beleszólási joga a kánoni jogban.

Vág Imre (1915, Baja, róm. kat.) kalocsaegyházmegyei áldozópap, a Pontificio Istituto di Musica Sacra igazgatójának ajánlására (P. M. Sunol O. S. B.) harmadik évét töltötte a Római Magyar Egyházi Intézetben e tanévben magyar állami ösztöndíjjal. Mint a Pontificio Istituto di Musica Sacra III. éves rendes hallgatója látogatta az intézet előadásait és az év végén az előírt vizsgák letétele után egyházzenéből elnyerte a magisteri fokozatot. Az Egyházi Intézet keretében előadást tartott a következő címmel: De versibus Offertorium in Antiphonali Missarum antiquo.

Tanulmányi segéllyel beutalt tag:

Dr. Nagy Ferenc (1913, Andocs, Somogy m., róm. kat.), hittudományi doktor (Schütz professzor), pécsi egyházmegyei áldozópap, harmadik évét töltötte a Római Magyar Egyházi Intézetben, amely tanulmányokra e tanévben 800 pengő tanulmányi segélyt kapott. Mint az Institutum Pontificium Utriusque Juris pápai egyetem III. éves rendes hallgatója látogatta a kötelező kánonjogi előadásokat. A kötelező tárgyakon kívül Kurtscheid professzor jogtörténeti exercitációit látogatta. Összegyűjtötte doktori értekezésének anyagát, amelyből az Egyházi Intézet előadásorozatában felolvasást tartott „A fabrica ecclesiae kifejlődése az egyházban a trentói zsinatig“ címen.

Törvényhatósági ösztöndíjas:

Kósa Ferenc (1911, Budapest, róm. kat.) székesfehérváregyházmegyei áldozópap egy évet töltött a római Magyar Egyházi Intézetben székesfővárosi ösztöndíjjal. Vendéghallgatóként az Istituto Pontificio di Musica Sacra-n tanulmányozta a gregorián és polifón énektechnikát és Francesco Suriano kiadatlan egyházi kompozícióinak átírásával foglalkozott. Az Egyházi Intézet előadásainak keretében a következő címmel: Miért a klasszikus polifónia áll szellemében legközelebb a gregorián énekhez? előadást tartott.

Az Egyházi Intézetben nyert ezenkívül elhelyezést az erdélyi egyházmegye két kiküldötte: *Jakab Antal* (kánonjogi tanulmányok) és *Zsigmond Andor*, a Gregoriana-egyetem rendes teológiai hallgatója, továbbá a vallás- és közoktatásügyi minisztériumtól kisebb összegű tanulmányi segélyben (havi 130 líra) részesülve *dr. Bobák János*, az eperjesi gör. kat. egyházmegye áldozópapja (keleti egyházi tanulmányok), valamint *dr. Taksonyi József* pécsegyházmegyei áldozópap, az olasz állam csereösztöndíjasa is.

VI. RÓMAI COLLEGIUM HUNGARICUM.

Reale Accademia d'Ungheria di Roma, Via Giulia 1.

A római kollégium szervezetében a jelen tanév folyamán fontos változás történt. *Dr. Koltay Kastner Jenő* egyetemi ny. r. tanárt, a kollégium eddigi igazgatóját, a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a tanév elején az újonnan felállított szegedi Horthy Miklós Tudományegyetemre nevezte ki, így az intézet vezetését mint a római kollégium új igazgatója, *dr. Genthon István* egyetemi magántanár vette át, aki egyúttal a római egyetem magyar tanszékét is elnyerte.

Allami ösztöndíjasok:

Breznay József (1916, Budapest, róm. kat.) festőművész, okl. középiskolai rajzszakos tanár figurális képeket, kompozíciókat és tájképeket festett, melyek szerepeltek a kollégium évvégi beszámoló kiállításán. Elkészítette egy magyarországi templom freskósorozatának terveit. Hosszabb tanulmányúton járt Olaszország városaiban s műveit Padovában is kiállította.

Dr. Brósz Róbert (1915, Parajd, Udvarhely m., róm. kat.) kir. bírósági jegyző, sub auspiciis Gubernatoris doktor, római jogász (Marton professzor) tanulmányi feladatául a római egyetem jogi karának kebelében működő Scuola di Perfezionamento in diritto romano e diritto dell'Oriente Mediterraneo római jogi tagozatának egyéves évfolyama elvégzését választotta. Hat előírt kötelező tárgyból a lehető legjobb eredménnyel vizsgázott és elnyerte a tanfolyam elvégzését igazoló bizonyítványt. Tanulmányai megismertették a római jogkutatás fejlődésének újabb irányjaival. Részletesen foglalkozott azzal a problémával, hogy mily faktorok hatottak a fejlődésre s mennyiben sikerült azokat az eredeti római szellemnek magába olvasztania. Ezenkívül tanulmányozta a szerződésen kívüli felelősség szubjektív elemének fejlődését a klasszikus és jusztiniánusi korban, s a könyvtárakban összegyűjtött egy idevágó dolgozathoz való nyersanyagot, melyet a hazai anyaggal kiegészítve készül kidolgozni. Látogatta a Studi Romani jogi és római történeti előadásait és megismerkedett a római kultúra műemlékeivel, amennyiben azt a háború lehetővé tette.

Koczka András (1911, Ungvár, gör. kat.) tanító és festőművész, növendéke volt a római Accademia di Belle Artinak, ahol Ferrazzi professzor vezetése alatt falfestészetet, különösen al fresco-t és faldekorálást tanulmányozott. Behatóan vizsgálta Róma klasszikus, ókeresztény és középkori műemlékeit, valamint a legújabb fascista építkezések kapcsán alkalmazott falfestményeket. Az Intézet római és padovai kiállításán több tempera- és olajfestménnyel vett részt. Tanulmányutat tett Róma környékére Ostia Scavi-ba, Castelli Romani-ba, Tivoliba és Orvietóba, Sienába, Firenzébe, Padovába, Velencébe, Bolognába, Arezzóba és Assisibe.

Matos Lajos (1912, Csepel, róm. kat.) szobrászművész, egy nagyobb aktfigurát és két vallásos tárgyú domborművet készített, valamint több kisplasztikát. Tanulmányútja során Velence, Padova, Lucca, Prato, Firenze, Orvieto, Siena, Bologna, Pistoia, Pisa és Arezzo városokat látogatta meg és tanulmányozta nevezetesebb szobrászati emlékeit. Résztvett a kollégium római és padovai kiállításán.

Olasz csereösztöndíjasok:

Dr. Szaboles Zoltán (1909, Késmárk, ág. ev.) műtőorvos a II. sz. sebészeti klinikán (Bakay professzor), Rómában Rafaele Paolucci egyetemi tanár klinikáján tanulmányozta a gyomor-, bél- és tüdőműtéteket, azonkívül szorgalmas látogatója volt a világhírű Istituto Forlanini operációs termének. Műtéti módszertant tanult Puccinelli, Chiasserini és Urbani professzoroknál. Hosszabb tanulmányút során a torinói Ospedale Maggioreban Uffreduzzi professzor operációit, Milánóban Fasiano professzor agyműtéteit és Rondoni professzor legújabb rákkutató eljárásait figyelte meg. Padovában Ceccharelli, Bolognában Forni professzorokkal s az utóbbi városban az Istituto Rizzoli-val került közvetlen kapcsolatba. Tanulmányairól a MONE orvostudományi szemle 1941. évfolyamában számolt be „Orvosszemmel Olaszországban“ című cikkében.

Ugray György (1908, Dicsőszentmárton, ref.) szobrászművész, a tanulmányi év folyamán 22 szobrot készített, köztük életnagyságnál nagyobb alakos kompozíciót is. E szobrok közül 19-et állított ki a kollégium római és padovai kiállításán, az utóbbin hatot olasz hatóságok és gyűjtők vásároltak meg. Ezenkívül elkészítette Cimorroni venetoi prefektus profildomborművét és több megrendelést szerzett arc képekre és nagyarányú plasztikára. Öt darab kétméteres márványszobrot és négy portrét készített a Ticca-család megrendelésére Rómában. Hosszabb tanulmányutat tett északolaszországi városokban, melynek során Padova, Velence, Prato, Pistoia, Lucca, Pisa, Firenze városok műemlékeit tanulmányozta, hasonlóképen Róma környékét.

Veress Sándor (1907, Kolozsvár, ref.) zeneszerző, 2400 pengős ösztöndíjat kapott e tanévre. Az Accademia di S. Cecilia olasz népzenei tanszéke mellett kezdte meg az olasz népzenei gyűjtések tanulmányozását, ezenkívül tanulmányozta a mai olasz zeneirodalmat. Itt fejezte be a budapesti rádió felkérésére Van den Vondel holland költő „Lucifer“ című drámájának megzenésítését is.

Törvényhatósági ösztöndíjas:

Pekáry István (1905, Budapest, róm. kat.) festőművész, Budapest székesfőváros ösztöndíjasa, elsősorban művészeti tanulmányokat folytatott, amennyiben képeket festett, díszlettervezéssel, freskófestéssel és mozaikrakással foglalkozott. 1940 novemberében a római Teatro delle Arti az ő díszleteivel mutatta be Paulini Béla és Veress Sándor „Csodafurulya“ című ballettjét, 1941 áprilisában pedig ugyane szín-

ház Milloss Aurél és Kodály Zoltán „Marosszéki táncok“ című ballettjét. A díszleteken kívül a jelmezeket is ő tervezte. Elkészítette a római kir. Operaház megbízásából egy Liszt zenéből összeállított ballett díszleteit és jelmezeit, amely ballett 1941-ben a római Opera berlini vendégjátéka alkalmából színrekerült s Rómában 1942 februárjában került bemutatásra. A Collegium Hungaricum római és padovai kiállításán műveivel szerepelt. Hosszabb tanulmányúton volt a toscanai kisebb városokban és néhány északolaszországi városban.

A Collegiumban nyertek elhelyezést ezenkívül az olasz állam csereösztöndíjasai: *vitéz Doroghy Ferenc*, *Mihályi József* és *Takács János*, továbbá *Mihály László* és *Tóth Pál* „premio“-ösztöndíjasok is.

Tanulmányi vendégekként dolgoztak a kollégium keretében *Boronkay Aranka* gordonkaművész, *Damin Margit* bölcsészdoktor, aki egyetemi művészettörténeti kutatásokat és könyvtárosi szaktanulmányokat végzett, és *Persian Erzsébet* festőművész.

VII. EGYÉB OLASZORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Padovai magyar állami ösztöndíjas:

Dr. Kováts Károly (1917, Siklós, ref.) államtudor, rendes hallgatóként beiratkozott a padovai egyetem politikai karára, hol a magyar államtudori oklevelének figyelembevételével az olasz politikai doktorátus megszerzésére szigorlatra bocsátották. Egyidejűleg Enrico Guicciardi közjogi professzor irányítása alatt tanulmányozta az állam és a fascizma párt közötti közjogi viszonyt, mely doktori értekezésének tárgya. Ösztöndíjas tanulmányaival egyidejűleg a padovai egyetem bölcsészeti karán ellátta a magyar lektori teendőket is. A Collegium Hungaricum vezetőségével egyetértően a padovai prefektus védnöksége alatt nagysikerű magyar kiállítást rendezett a római ösztöndíjasok műveiből, amely kiállításon sok műtárgy el is kelt.

Az olasz állam csereösztöndíjasai:

vitéz Doroghy Ferenc (1912, Igló, róm. kat.) okl. kereskedelmi iskolai tanár (Zambra professzor) látogatta az egyetemi előadásokat, valamint az I. R. C. E. őszi haladó fokú olasz nyelvtanfolyamát. Foglalkozott az olasznyelvű gyarmati szakirodalommal, mellyel kapcsolatban a Palazzo Brancaccio olaszafrikai könyvtárában az olasz gyarmatügyi minisztérium könyvtárában, a Biblioteca Nazionaleban és az Alessandrina-könyvtárban végzett kutatásokat. Feldolgozta az egész olaszafrikai szépirodalom bibliográfiáját. Tanulmányt írt „Olasz gyarmati szépirodalom és kritika“ címmel a Corvina című folyóirat számára. Irodalmi arab nyelvi és arab történelmi tanulmányokkal is foglalkozott, különös tekintettel az arab vallási és jogi intézmények

kialakulására. Arab nyelvi tanulmányai lehetővé tették az olasz gyarmati irodalom egy részének tanulmányozását, tekintettel arra, hogy a gyarmatok hivatalos nyelve az olasz után az arab.

Mihályi József (1913, Jászapáti, róm. kat.) okl. középiskolai tanár a kaposvári áll. Somssich Pál-gimnáziumban, olasz irodalmi tanulmányokat végzett (Hankiss professzor). Főképp az olasz drámai irodalommal foglalkozott s elkészítette doktori értekezését a „Háború utáni olasz drámai irodalom“ címmel. Látogatta a Vittorio Emanuele és az Alessandrina könyvtárakat, az egyetemen főképp Bertoni, Sapegno, Balbino Giuliano és Giovanni Gentile professzorok filozófiai előadásait hallgatta. A Ministero di Cultura Popolare támogatásával látogatta a római színházakat és a munkája körébe vágó színdarabok színpadi bemutatását is felhasználta munkája megírásához.

Molnár Elek (1916, Nagykőrös, ref.) keramikus, iparművész (Orbán Antal professzor), tanulmányait Faenzában folytatta. A faenzai R. Istituto d'Arte per la Ceramica „in Decorazione e Laboratorio Ceramico“ szakosztályain Rambelli, Bucci és Dott. Battistini szaktanárok vezetése mellett a XIV., XV. és XVIII. századbeli olasz majolikaedények díszítőelemeit, festészeti technikáit és anyagösszetételeit tanulmányozta. A laboratóriumban a mázak és színek összeállításával nagy sikerrel kísérletezett. Végiglátogatta a faenzai és toscanai majolika-, kőedény- és porcellángyárakat. Firenzében Luca della Robbia épületkerámiáit behatóan tanulmányozta. Az iskolában az olasz majolika-technika elsajátítása után több díszvázát, dísztányért, csempét tervezett és festett. Egy nagyobb vázáját „Rege a Csodaszarvasról“ című kompozícióval az iskola a faenzai kerámiai múzeumban helyezett el. Munkásságának elismeréseként a faenzai kerámikai művészképző igazgatósága az egyéves speciális tanfolyamról dícséretes szakoklevelet adományozott.

Takács János (1914, Megyehíd, róm. kat.) latin-olasz szakos állami gimnáziumi helyettes tanár (Zambra professzor), olasz irodalmi tanulmányokat folytatott Rómában. Beiratkozott a Studium Urbis irodalmi és bölcsészeti karára, ahol főleg Bertoni és Sapegno professzorok olasz irodalmi- és nyelvészeti óráit hallgatta. Különös figyelmet fordított az olasz nyelv gyakorlati tanításának tanulmányozására, amire jó alkalom volt az IRCE kurzusainak figyelése. Foglalkozott az olasz középiskolai oktatással, az új iskolatörvénnyel és annak gyakorlati megvalósításával. Ezen inkább általános jellegű munka mellett intenzív könyvtári munkát végzett, amelynek eredményét doktori értekezésként jelenteti meg. Megírta az olasz irodalmi kritika történetét a Duecentotól kezdve egészen a legújabb korig.

Dr. Taksonyi József (1908, Szekszárd, róm. kat.) okl. középiskolai tanár, pécsmegyei áldozópap (Tóth László professzor) olasz állami cseréostöndíjjal tagja volt a római Magyar Egyházi Intézetnek. Levéltári kutatásokat végzett a vatikáni levéltárban a bécsi nunciások XVIII. századbeli magyar vonatkozású jelentéseire nézve, hallgatta a Scuola Paleografica Vaticana előadásait és az Istituto

Pontificio di Musica Sacra első évfolyamát. Az Egyházi Intézetben előadást tartott Pécs XVIII. századbéli olasz szellemi kapcsolatairól.

A pavai Collegio Borromeo csereösztöndíjasa:

Csengő Nándor (1918, Körmöcbánya, róm. kat.) a páviai egyetemre beiratkozva olasz és latin irodalmi előadásokat hallgatott heti 24 órában. Latin nyelvből „Dido mondája Vergiliusnál“ című és olasz nyelvből a „Marino Moretti prózája“ című tételhez való forrásmunkákat tanulmányozta a kollégium és az egyetem könyvtárában. A kollégiumnak hadikórházzá való átalakítása után a Collegio Ghislierben kapott elhelyezést.

Az olasz államtól „premio“-ösztöndíjat nyertek:

Mihály László (1903, Székelyudvarhely, róm. kat.) író és hírlapíró, okleveles tanár, Rómából szerkesztette az Olasz Birodalmi Hírek című nyomtatott hírlaptudósítót, mely főként kulturális vonatkozású olasz híreket ad a magyar napisajtó számára. Cikkei és versei jelentek meg a Pesti Hírlap, Nemzeti Újság, Forum, Nemzetőr, Híd, Nagy-Magyarország, Erdélyi Helicon és Élet című sajtóorgánumokban. Giuseppe Bottai olasz nemzetnevelési miniszter terjedelmes nyilatkozatot tett előtte, a Carta della Scuola-ról és az olasz-magyar kulturális kapcsolatok további fejlődésének lehetőségéről. A római rádió, ahol Széchenyi olaszországi utazásáról tartott előadást, állandó előadónak hívta meg. Olasz verseket magyarra fordított. Cikkeit, verseit és novelláit olasz lapok, a Quadrivio, Latina, Costruire és Termini közölték.

Dr. Tóth Pál (1913, Szarvas, ág. ev.) orvos, a római egyetem gyermekgyógyászati klinikáját látogatta, ahol Spolverini professzor előadásait hallgatta. Résztvett a kórtermi beteglátogatásokon, dolgozott a klinika ambulanciáján. Ezenkívül más kórházakat és klinikákat is látogatott. A GUF felkérésére a rádióban egy ízben beszélt római tapasztalatairól. Mint a magyar sajtókamara tagja tudósításokat küldött a Pest című napilapnak. A Bolletino Carpato-Danubiano című lapban összefoglaló közleménye jelent meg a magyar-horvát történelmi kapcsolatokról.

Az olasz állam bolognai magyar ösztöndíjasa:

Gajdátsy Lajos (1920, Budapest, róm. kat.) a bolognai egyetem előadásait látogatta, elsősorban Calcattera és Natali professzorokét. Résztvett a bolognai Magyar-Olasz Tanulmányi Központ tagjai számára tartott olasz nyelvgyakorló órákon. Itt olasz irodalmi, esztétikai és kultúrtörténeti problémákat is tárgyaltak Fosti professzor vezetésével. Látogatta a „Liceo Galvani“ előadásait s így betekintést nyert az olasz középfokú oktatásba. Az egyetemen szemináriumi gya-

korlat keretében méltatta Torquato Tasso Aminta-ját esztétikai szempontból.

Kovács Gyula (1914, Szabadka, róm. kat.) latin-olasz szakos h. tanár az 1940—41. tanévre bolognai olasz állami esereösztdíjban részesült. Mint rendkívüli hallgató látogatta a bolognai egyetemet, főleg Calcaterra professzor előadásait. A magyar tanárjelöltek részére tartott irodalmi és nyelvtani előadásokat is hallgatta. Vizsgálta Alfredo Oriani munkásságát. Utazásokat tett Modenába, Ferrarába, Ravennába stb.

Polgár József Vilmos (1914, Pápa, róm. kat.) szentbenedekrendi tanár látogatta a bolognai egyetem olasz irodalmi, általános és olasz nyelvészeti, fonetikai, történeti és könyvtártani előadásait. Elkészítette „Magyarország és a magyarok a XVII. századi olasz közvéleményben“ című dolgozatát. Résztvett a perugiai Università per Stranieri nyári kurzusán. Tanulmányi kirándulást tett Rómába, Firenzébe, Ravennába, Ferrarába, Assisibe és Modenába.

Sebeszta Miklós (1919, Alesút, róm. kat.) tanárjelölt (Zambra professzor), a bolognai egyetemen olasz irodalomtörténetből Carlo Calcaterra professzor előadásait hallgatta és szemináriumi dolgozatként feldolgozta a Boccaccio Decameronjának Walter és Griseldis novellájára vonatkozó kritikát. Mint latin szakos Cappola, illetve Ferrarini professzorok óráit hallgatta és foglalkozott Sallustius Caesarhoz írt két levele valódiságának kérdésével. Résztvett Parducci Amos román és spanyol filológiai előadásain, részben elsajátítva a spanyol nyelvet is, miben Broch y Llop professzor volt segítségére. Művészettörténelemből Longhy professzort hallgatta. Résztvett az Olasz-Magyar Tanulmányi Központ olasz nyelv- és irodalmi kurzusán s a tanév végén Leopardi Il tramonto della luna című költeményéről írt esztétikai fejezetést. A Galvani Liceo előadásait látogatva tanulmányozta az olasz középiskolát. Megtekintette kirándulásai során Modenát, Ferrarát, Firenzét, Perugiát, Rómát és több más olasz várost.

VIII. FRANCIAORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Felügyeletükkel megbízott a Franciaországi Magyar Tanulmányi Központ;
Centre d'Études Hongroises en France, 18, Rue Pierre Curie, Paris 5e.

Az Országos Ösztöndíjtanács javaslatára kiküldött francia állami ösztöndíjasok:

Dobossy László (1910, Vágfarkasd, Nyitra m., róm. kat.) a jászó-premontrei kanonokrend kassai II. Rákóczi Ferenc gimnáziumának tanára francia irodalomtörténeti tanulmányokat végzett. „Charles Péguy és nemzedéke“ címen értekezést készített a század eleji francia szellemi élet kérdéseiről. Folyóirat-tanulmányokat és újságcikkeket közölt az időszerű franciaországi változásokról. „A vidék szerepe a

magyar szellemi fejlődésben“ címen francia nyelvű dolgozatot írt az Études Hongroises számára. Három héten keresztül látogatta a párisi középiskolákat és tapasztalatairól beszámolót készített. A Sorbonneon és a Collège de Franceban irodalomelméleti előadásokat hallgatott. A Bibliotheque Nationaleban anyagot gyűjtött a regionalizmus elvi kérdéseiről irandó tanulmányához. Tagja volt a vallás- és közoktatásügyi minisztérium által kiküldött bizottságnak, mely a párisi magyar polgári iskolai tanfolyam növendékeit vizsgáztatta.

Kirchner Gyula (1914, Salgótarján, ág. ev.) francia filológiai tanulmányokat végzett és doktori értekezésén dolgozott. Thézisének tárgya az író viszonya művéhez a modern francia regényirodalomban, az írói morál kérdése, a „fehér“ irodalom és a nagy írók őszintesége. Zola, France, Romain Rolland, Proust, Eide, Roger Martin du Gard, Jules Romains, Giono, stb. műveivel kapcsolatban igyekezett megállapítani az író szándékait és problémáit a társadalmat, egyént és másrészt a regényt illetően. Mint magyar-francia szakos tanár több középiskolát meglátogatott és tapasztalatairól jelentést készített. Igyekezett a francia művészetet is megismerni. Járt színházba és operába, megnézte a nyitvaleyő múzeumokat, tárlatokat. Az építészetben különösen a gótikus stílus, a szobrászatban Bourdelle és Maillol művei foglalkoztatták. A Magyar Tanulmányi Központban könyvtárosi munkát végzett.

Róna Szilárd (1916, Kassa, róm. kat.) francia filológiai tanulmányokat végzett és doktori értekezésén dolgozott. Mint a B. Eötvös József Collégium kiküldött ösztöndíjasa bekerült az École Normale Supérieure növendékei közé s velük ennek irodalmi tárgyú előadásait hallgatta. Beiratkozott a Sorbonne-ra is. Egyetemi tanulmányain kívül Gobineau-val és a francia fajelmélet történetével kapcsolatos doktori értekezésével foglalkozott. Az előző tanév alatt kezdett anyaggyűjtését befejezve annak átesoportosítása után hozzáfogott egy nagyobb távlatú tanulmány megírásához, mely tárgyát bekapcsolja az arra vonatkozó kérdések általános fejlődésébe és a faji gondolatot kialakulásától kezdve végigkíséri a XIX. század közepéig. Munkájában fontos hely jut Gobineau elméleti műveinek, amelyeket az eddigi vizsgálódások előrebocsátásával új szempontokból igyekszik vizsgálni. Gobineau szépirodalmi munkáinak külön kisebb dolgozatot szentel. A francia középiskolai oktatás megismerése céljából három héten keresztül különböző párisi középiskolákat látogatott és azokban különösen az anyanyelv és az idegen nyelvek tanítását tanulmányozta. Mint a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium által kijelölt vizsgálóbizottság tagja részt vett a párizsi magyar polgári iskolai tanulók vizsgáztatásában. A francia kultúra minél teljesebb megismerése céljából rendszeresen látogatta a párizsi színházakat, hangversenytermeket és egyéb kultúrintézményeket.

Ezek az Országos Ösztöndíjtanács javaslata alapján ösztöndíjat nyerteken kívül francia részről kapott ösztöndíjszerű támogatást élveztek még a következő Párizsban dolgozó magyar kutatók és hallgatók: *Gergely János* a Sorbonne és az Institut Catholique előadásait hallgatta és zénetörténeti kutatásokat végzett. — *Hammerschlag Alfréd* a párizsi postamérnöki iskolát végezte, e mellett a Sorbonne-on hallgatott természettudományi és matematikai előadásokat. — *Sinór Dénes* az Ecole Nationale des Langues Orientales Vivantes mellett magyar lektori teendőket látott el, e mellett kínai és mongol nyelvészeti tanulmányokat folytatott tekintettel a magyar őstörténetre. Kutatásaival kapcsolatban Pelliot professzornak, a Collège de France tanárának előadásait is hallgatta. — *Székely Ilona* a Sorbonne fonektikai előadásait hallgatta.

IX. ANGOLORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Angliában már az előző évben sem dolgozott magyar állami ösztöndíjas, csak a londoni British Council három magyar ösztöndíjasa volt kint. A jelen 1940/41. tanévre már egyáltalában nem mehetett ki új ösztöndíjas, csak előző évi ösztöndíjasainak újította meg a British Council erre a tanévre is ösztöndíjukat. Ez a három ösztöndíjas:

Brodzsky Pál (1917, Budapest, róm. kat.) szakvizsgás tanárjelölt aki Oxfordban folytatott angol irodalomtörténeti tanulmányokat,

dr. Popják György (1914, Kiskúndorozsma, róm. kat.) sub auspiciis Gubernatoris orvosdoktor, pathológus és

Winkler Lajos (1910, Budapest, róm. kat.) okl. középiskolai tanár, fizikus. A nemzetközi helyzet alakulása következtében sem hazatérni, sem jelentést beküldeni nem tudtak.

X. SVÁJCI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Állami ösztöndíjas:

Dr. Csonka János (1914. Szil. róm. kat.) az 1940/41. tanévre Svájcban folytatandó jogi tanulmányok céljaira állami ösztöndíjban részesült (Szladits professzor). A genfi egyetemen elsősorban a magánjog, nevezetesen a kötelmi jog körébe vágó előadásokat hallgatott. Június hó 9-én Bernbe utazott és Theo Guhl professzor vezetése alatt dolgozott a jogi könyvtárban, az Eugen Huber Seminar-ban és hallgatta az egyetemi előadásokat. A nyári félév befejezése után körutat tett Svájcban, s Basel kivételével minden fontosabb várost megtekintett. Ezután visszatért Genfbe és folytatta tanulmányait az egyetem jogi kari könyvtárában. A genfi egyetemen G. Sausser-Hall, majd Ch. Barde professzorok mellett dolgozott, szemináriumi munkásságot foly-

tatva. A berni egyetemen The Guhl professzoron kívül főleg Hans Fehr professzor előadásait hallgatta.

Kiss Tihamér László (1905, Diósgyőr, ref.) az 1940/41. tanévre Svájcba szóló magyar állami ösztöndíjban részesült. 1940. december elejétől 1942. augusztus elejéig nyolc hónapig folytatta tanulmányait Genfben. Valláspedagógiai és gyermeklélektani tanulmányokra kérte ösztöndíját. Ezért beiratkozott a tudományegyetemre és a teológiai fakultáson valláslélektani, valláspedagógiai és lelkipásztorkodástani előadásokat hallgatott. A bölcsészettudományi karon, illetőleg az egyetemmel kapcsolatos neveléslélektani ú. n. Rousseau-intézetben általános pedagógiai és lélektani előadásokat látogatott. Több ízben előadásokat tartott az egyetem bölcsészeti fakultásán, a genfi kanton lelkészi egyesületében, a keresztyén ifjúsági egyesületben és a cserkészvezetők számára. Tanulmányai eredménye több még kéziratban levő cikk, továbbá a Magyar Nevelésügyi Szemlében megjelent „Gondolatok nemzetnevelésünk szervezéséről“ c. és a Cselekvés Iskolájában megjelent „Nemzetnevelés és középiskola“ c. tanulmányai.

Tersztyánszky György (1919, Hajmáskér, róm. kat.) mezőgazdasági tanulmányok folytatására tanulmányi segélyt kapott a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrtól. Április 1-én érkezett Svájcba és az Eidgenössische Technische Hochschule mezőgazdasági fakultásán folytatta tanulmányait, miután előzőleg a strickhofi mezőgazdasági iskola gazdasági üzemében gyakorolt. Az E. T. H.-én eredménnyel hallgatta, mint vendég hallgató Howard és Schmitt professzorok előadásait. A húsvéti ünnepek alatt Tessinben a délsvájci szőlőkultúrát, kerti gazdálkodást és virágtermesztést tanulmányozta, majd megtekintette a baseli árumintavásárt. Résztvett Zürich-környéki tanulmányi kirándulásokon, majd az intézet Bern-környéki kirándulásában. Ennek során megtekintette a zillikofeni baromfinemesítő központot és baromfitenyésztési szakiskolát, a seelhofeni mezőgazdasági szakiskolát, a simmentali tehenészetet, az Avenches melletti állami ménest, a Witzwil-i állami fogház birtokát, a Freiburg-környéki marhatenyésztő körzetet, végül a grangeneuvei mezőgazdasági szakiskolát és sajtgyártó üzemet. Külön beutazta a simmentali tehenészeti körzetet és megtekintette a genfi tejszövetkezeti központot.

Vaska Gyula (1917, Kolozsvár, róm. kat.) az 1940/41. tanévre Svájcba szóló magyar állami ösztöndíjban részesült. Genfbe érkezése után beiratkozott az „Institut de Hautes Sciences Internationales“ rendes hallgatói közé. Munkájának tárgyát a Dunára vonatkozó nemzetközi kérdések tanulmányozása képezte. Feldolgozta politikai és jogi szempontból a Dunára vonatkozó nemzetközi rendelkezések történetét a XIX. század kezdetétől a világháborúig. Használta erre vonatkozólag az Institut könyvtárát, valamint engedélyt kapott a Népszövetségi Könyvtár látogatására is. Tanulmányainak eredménye egy „Le regime international du Danube au cours du XIX. siecle“ című dolgozat. Célja az Institut diplomájának elnyerése volt, továbbá a francia nyelv minél tökéletesebb elsajátítása és Svájc minél teljesebb

megismerése. Ez utóbbi cél elérése érdekében július-augusztus hóban utazást tett az ország keleti részében. Svájci tartózkodásának tapasztalatait a Külügyi Szemlében „Svájc 1941. nyarán“ c. tanulmányában ismertette.

Törvényhatósági ösztöndíjas:

Dr. Csonka József (1917, Szil, róm. kat.) Sopron vármegye Széchenyi-centenáriumai segítődíjával márciustól szeptemberig tartózkodott Svájcban. Beiratkozott a genfi egyetem jogi karára, ahol a svájci és nemzetközi magánjog, a közgazdaság- és társadalomtudomány köréből hallgatott előadásokat. Elsősorban magán- és munkajogi kérdések érdekelték, ezek körében folytatott részletesebb tanulmányokat. Féléves egyetemi tanulmánya után, hogy megismerje Svájcot és a svájciakat, körülbelül 2500 km-es utat téve, bejárta az egész országot.

XI. SVÉDORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Allami ösztöndíjas:

Dr. Huszák István (1906, Székesfehérvár, ref.) az 1940/41. tanévre svédországi ösztöndíjban részesült. Tanulmányozta az agyszövet szénhidrat anyagcseréjének mechanizmusát, foglalkozott az agy pályarendszerét tartalmazó ú. n. fehér állomány oxydatiós mechanizmusával, a sejt azon védő berendezésével, amely a C-vitamin védelmét szolgálja. Vizsgálataiban a Theorell professzor által konstruált speciális műszereket használta, amelyek csak Stockholmban hozzáférhetők. Megkezdett kutatásainak befejezhetése céljából így ösztöndíja a következő tanév első felére meghosszabbítást nyert.

A svéd állam csereösztöndíjasa:

Atányi István (1906, Máramarosziget, ref.) az 1940/41. tanévre svédországi csereösztöndíjban részesült. Az egész tanévet Uppsalában töltötte, csupán hat hetet Helsinkiben. Az 1940/41. tanévben az uppsalai egyetemen díjtanulólátta el a magyar lektori teendőket, mint segédlektor. Collinder professzor két kollégiumát hallgatta az egyetemen. A Schefferus Lapponiájában közölt két lapp költemény világirodalmi hatásáról írt tanulmányát a Virittäjä (1941. 110—112.) közölte „Kahden vanhimman tunnetun lappalaisen runon vaikutus maailmankirjallisuuteen“ címen. Előző évi rensjöni feljegyzései egy részét „Jukkasjärvi lapp nyelvmutatványok“ címen foglalta össze. „Marcus Wöldike magyar-grönlandi nyelvhasználatának 1746-ból“ című tanulmányát Lotz lektor úr elfogadta a Stockholmi Magyar Intézet évkönyvében való közlésre, de a nyomtatás egyelőre meghiúsult a finn-orosz háború miatt.

XII. HORVÁTORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJAS.

Dr. Szabó Pál Zoltán egyetemi magántanár (1901, Pécs, róm. kat.) a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrtól 500 P tanulmányi segélyben részesült horvátországi tanulmányútja céljaira. Foglalkozott a magyar kisebbségek kérdésével. Zágráb történetére és földrajzára vonatkozólag gyűjtött adatokat. A lehetőséghez képest igyekezett összegyűjteni az új Horvátország statisztikai adatait. Foglalkozott az eszéki híd kérdésével s tanulmányt írt e kérdésről a pécsi városi múzeum Értesítője számára. Adatokat gyűjtött „A török Pécs“ c. műve számára. A Földrajzi Zsebkönyv 1942. évi száma tartalmazza értekezését az új Horvátország földrajzi és gazdasági viszonyairól. „Kik a bosnyák muzulmánok?“ címmel cikke jelent meg az Ifjúság és Élet c. folyóiratban. Végül felkereste a Muraközt és tanulmányozta Csáktornya társadalmi viszonyait.

XIII. GÖRÖGORSZÁGI ÖSZTÖNDÍJAS.

Berki Feriz (1917, Cattaro, gör. kel.) végzett gör. kel. theológus e tanévre is kapott 3000 pengő ösztöndíjat a Hariseion-alapból görögországi tanulmányokra. Az ösztöndíj első felét — az előző tanévet követő nyár folyamán is kintmaradva — egyetemi tanulmányainak befejezésére használta fel. A háború kitörése miatt azonban november hó közepén kénytelen volt hazatérni, így a hazai görög keleti egyház szervezetéről írt görög munkáját itthon készítette el. A könyv görögországi kiadásának lebonyolítása céljából újabb 1250 pengőt kapva, ösztöndíja második felét az 1941. év őszén tett athéni utazására használta fel. Ily módon sikerült Athénben kiadnia „ΟΡΓΑΝΩΣΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ“ című munkáját, amely azután „A magyarországi ortodox keleti egyház szervezése“ címen mint a budapesti görög keleti hittudományi főiskola kiadványainak 1. száma magyarul is megjelent.

XIV. JAPÁNI ÖSZTÖNDÍJAS.

A japán-magyar kulturális egyezmény alapján Japán és hazánk között ösztöndíjas csere létesült. Az első csereösztöndíjas

Dr. Horváth Tibor (1910, Budapest, róm. kat.) az átutazási engedélyek megszerzésének nehézségei miatt csak 1941. májusában tudott kiutazni Japánba, Szovjet-Oroszországon át. A háború kitörése még Vladivosztkban érte, de a japán hatóságok segítségével sikerült engedélyt kapnia arra, hogy Japánba hajózva, tókiói állomáshelyét elfoglalhassa. A kiutazás rendkívül magas költségei miatt a vallás- és közoktatásügyi minisztérium külön utazási segélyben részesítette.

XV. AMERIKAI ÖSZTÖNDÍJASOK.

Alapítványi ösztöndíjas:

Tarics Sándor (1913. Budapest, róm. kat.) 1941. márciustól novemberig végzett tanulmányutát az Északamerikai Egyesült Államokban, mint Smith Jeremiás ösztöndíjas. Feladata egyrészt az amerikai városfelmérések, városrendezések és ezzel kapcsolatban városi közlekedési problémák tanulmányozása, másrészt az Egyesült Államok geodéziai munkáinak tanulmányozása volt. Megtekintette tanulmányai során Urbana, Chicago, Ann Arbor, Cleveland, Boston, Philadelphia és New-York egyetemeit, hivatalait és üzemeit.

A newyorki Institute of International Education közvetítésével kiküldött főiskolai csereösztöndíjasok:

Tóbiás Kornél (1918, Budapest, róm. kat.) műegyetemi hallgató, Budapestről (Szabó Gusztáv professzor) második éve fizikai kutatásait folytatta a Berkeley-i egyetemen, ahol teaching assistantként működött. Vizsgálatai főleg a neutron-sugarakra vonatkoztak.

Dr. Vecseklőy József (1903, Budapest, róm. kat.) belügyminisztériumba szolgálattételre berendelt székesfővárosi tanácsjegyző 1939/40. évre csereösztöndíjat nyert a Harvard és Columbia egyetemeken végzendő közigazgatásjogi tanulmányokra. Részletesen tanulmányozta a Civil Service Commission rendszerét, rádióelőadást tartott tapasztalatairól és a newyorki és európai közzolgálati rendszerek között lévő különbségekről. Két túrában megtekintette az Egyesült Államok számos nevezetes városát és vidékét. Ősszel beiratkozott a Harvard egyetemre, s az egyetemen két előadást tartott a magyar közigazgatási jogról, illetve a közzolgálati jogról. Visszatérésekor a San Francisco-Tokio-Sanghai-Mukden-Irkutsk-Moszkva-Varsó-Budapest vonalat választotta, ezzel egészítve ki tanulmányútját.

Az előző évi ösztöndíjasok közül *Ádám Agnes* irodalomszakos, a Rutgers egyetemen, *Eszenyi Zsuzsanna* mezőgazdaságiszakos hallgató a Columbia egyetemen, *Süteő Nagy (Kliebert) Gyula* orvos a Yale-i egyetemen folytattak tanulmányokat ösztöndíjszerű támogatással, amelyet azonban erre a tanévre már az amerikai-magyar csereösztöndíjakeió keretein kívül nyertek el.

BELFÖLDI TUDOMÁNYOS KUTATÓ ÖSZTÖNDÍJASOK.

A debreceni tudományegyetem hittudományi karáról:

Dr. Balázs Zoltán (1917, Tivadar, Bereg megye, ref.) ref. segédlelkész Debrecenből (Vasady professzor), 400 pengős belföldi ösztöndíjjal hittudományi tanulmányokat folytatott és „Az eleveelrendelés észfelettsége“ című doktori értekezésének elkészítésén dolgozott.

A budapesti tudományegyetem jog- és államtudományi karáról:

Dr. Rónay Nándor (1914, Budapest, róm. kat.) ügyvéd Budapestről (Szladits professzor), félösszegű ösztöndíjat kapott magánjogi tanulmányokra. Munkaprogramjában a kontinentális germán eredetű jogrendszerek törvényes öröklési rendjének feldolgozását tűzte ki célul, amely munkának során mindenkor tekintettel kívánt lenni a magyar jogrendszer vonatkozó intézményeire is. Ezen munkálatai még folyamatban vannak. Az év folyamán megjelent dolgozatai: „Den ungerska äktenskapsrätten jämförd med den svenska.“ (A stockholmi Magyar Intézet kiadványa, 5. sz., „A svájci magánjog egységesítése.“ (Magyar Jogi Szemle, 1940.), „Privatrechtsgesetzgebung Ungarns von 1925 bis 1940.“ (Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht, 1941.).

Dr. Szaniszló József (1913, Nagykőrös, róm. kat.) vármegyei aljegyző (Magyary professzor) 400 pengős belföldi ösztöndíjjal közigazgatási jogi tanulmányokat folytatott. A magyar közszolgálati jog kodifikálásának kérdésével foglalkozott. Tanulmányainak eredménye a Magyary-émlékkönyvben jelent meg „Közszolgálati jogszabályok gyűjteménye. Kodifikációs tanulságok“ címen.

A pécsi tudományegyetem jog- és államtudományi karáról:

Dr. Palotás Zoltán (1913, Nyitra, róm. kat.) külkereskedelmi szövetkezeti tisztviselő 400 P-s belföldi kutató ösztöndíjat nyert el (dr. Molnár Kálmán). Összeállította „A geopolitika vázlata“ című 10—12 ívre tervezett munkájának rövid tervezetét. Munkája az államtudományi szakirodalom számára kíván hézagpótló kézikönyv lenni,

s egyszersmind összefoglalása és ismertetése a geopolitikai irodalomnak és elméleteknek. Hat kisebb cikket írt, melyek közül egy — részben megváltoztatva — megjelent.

A budapesti tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Benes Lajos (1909, Hódmezővásárhely, róm. kat.) egyetemi tanársegéd (Bakay professzor) félévnyi ösztöndíjat kapva befejezte ötévi előtanulmány után tanulmányát, melynek címe: „Sürgős sebészeti műtétek tájanatómiája és mütéttana.“ Vizsgálta rákos betegek-nél a fehérvérsejtek lipoidtartalmának változásait és azt, hogy lehet-e ebből a rák súlyosságára vonatkozólag következtetést levonni. Kitént, hogy lipidszemesék elváltozását diagnosztikai segédeszközül használhatjuk fel, illetve bizonyos támaszpontot nyújt az operálhatóságnak megítélésében.

Dr. Bugyi Balázs (1911, Kolozsvár, róm. kat.) egyetemi tanársegéd előbb a budapesti gyógyszerertani intézetben (Issekutz professzor), majd a kolozsvári belgyógyászati klinikán (vitéz Haynal professzor), 800 pengős kutatási ösztöndíjat kapott gyógyszerertani vizsgálatok folytatására. Issekutz professzor utasítására hét atmoszférájú oxigén tensióban vizsgálta béka- és patkányszervek O_2 fogyasztását és CO_2 termelését. Kolozsvárra kerülve Haynal professzor irányítása mellett befejezte több, már másutt megkezdett vizsgálatát. Ezek közül az egyiknek eredménye „A testi teljesítőképeség fokozása vegyi anyagokkal“ című dolgozatában látott napvilágot. Előadást tartott a Magyar Orvosok Röntgen Egyesületében „Újabb adatok az ibolyántúli sugarak hatásmechanismusához“ és a Magyar Élettani Társaság nagygyűlésén „Adatok a gyomornedv és májkivonatok fizikai-kémiai vizsgálatához“ címmel.

Dr. Illényi András (1902, Székesfehérvár, róm. kat.) klinikai adjunktus Budapestről (Belák professzor), 800 pengő belföldi kutatási ösztöndíjat kapott bakteriológiai vizsgálataira. Munkássága többirányú volt. Foglalkozott az anaerob baktériumok tenyésztetőségi viszonyaival C-vitamin jelenlétében; tanulmányozta a sulfamid-készítmények, valamint a colchicinnak baktériumokra kifejtett hatását; dolgozott egy összefoglaló munkán, amely gyakorlóorvosoknak szánt egyszerűbb laboratóriumi vizsgálatokat tárgyal; végül vizsgálta a MÁV alkalmazottainál előforduló reumatikus megbetegedéseket. Az év folyamán a bakteriológiai és serológiai diagnosztika tárgyából magántanári képesítést nyert. Megjelent munkái: „Die Wirkung des durch die Bakterien producierten C-Vitamins auf die Entwicklung der Tetanusbacillen“ (Zentralblatt für Bakteriologie, 146. 1940.), Baktériumok által termelt C-vitamin hatása a tetanus fejlődésére (Magyar Orvosi Archivum. 1940. 5.), „Para-amino-benzol sulfamid hatása a baktériumanyagcsereére“ (u. o. 1940. 5.), „Para-amino-benzol sulfamid és xylose antagonista hatása baktériumanyagcsereére kísérletek alapján“ (u. o. 1940. 5.), „Rheumás megbetegedések a MÁV. alkalma-

zottainál“ (Népegészségügy, 1940. 24.), „Über die rheumatischen Erkrankungen der ungarischen Staatsbahngestellten“ (Zeitschrift für Rheunaforsch. 6. 1941.), „Laboratóriumi vizsgálatok.“ (Issekutz: Gyógyszerek és Gyógyítás I. k.), „Die Wirkung des Colchicins auf den Bakterienstoffwechsel“ (Zentralblatt für Bakteriologie, 1941.), „Az anaerobok biológiája“ (Orvosképzés, 1941.).

Dr. Kiszely György (1909. Szatmár, román kat.) tanársegéd (Huzella professzor), félösszegű belföldi kutató ösztöndíjjal a magzati élet hystophysiológiájának egyik kérdésével, a magzati táplálkozás szövettanával foglalkozott, illetve a patkány glandula myometralisának a magzati paraplacentaris táplálkozásban való szerepét vizsgálta. Kísérleteit különböző terhességi idejű és szülés utáni állapotban levő patkányokon végezte.

Dr. Kovács Zsigmond (1908, Budapest, ref.) egyet. tanársegéd (Neuber professzor), félösszegű ösztöndíjat nyert. Complementkötési vizsgálatokat végzett annak megállapítása céljából, hogy erythema multiformes és purpura rheumaticás betegek vérsavójában vannak-e olyan ellenanyagok, amelyek tuberculosisos, syphilises, streptococcusos vagy staphylococcusos antigennel kötést adnak. 15 vizsgált erythema multiformes savó közül 9 adott complementkötést és pedig 2 tuberculosisos, 1 syphilises, 4 streptococcusos, 1 staphylococcusos és 1 staphylococcusos és syphilises antigennel. A 7 vizsgált purpurás savó közül kötést 4 adott; 1 tuberculosisos, 2 streptococcusos, 1 streptococcusos és staphylococcusos antigennel. 9 savó kötést egyik antigennel sem adott.

A szegedi* tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Lugossy Gyula (1913, Nagybeeskerek, román kat.) szemklinikai díjas gyakornok Szegedről (Ditrói professzor), 400 pengős ösztöndíjjal a szegedi szemklinikán, majd a budapesti Új Szent János-kórházban folytatott tanulmányokat. Kutatásainak eredménye a következő hat dolgozat: „Kétoldali teljes szaruelfajulás hurutban“ (Orvosi Hetilap, 1940.), „A szemkankó korszerű gyógyítása“ (Gyógyászat, 1940.), „Paratrachoma és trachoma“ (Orvosi Hetilap, 1940.), „Szemüregi autotransplantatumok kórszövettana“ (Orvostudományi Közlemények, 1941.), „Gyógyult inhártyatályog“ (u. o.) és „A sympathiás ophthalmia gyógyulása“ (Orvosi Hetilap, 1941.). Több előadást tartott a Magyar Szemorvos Társaságban és a Közkórházi Orvostársulatban.

* Mivel az ösztöndíj elnyerésének kiindulására szolgáló kari jelölés idején még nem történt meg az egyetemeknek az 1940:XXVIII. t.-e.-kel történt átszervezése, szegedi egyetemen itt és a továbbiakban még a Ferenc József Tudományegyetem értendő.

A debreceni tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Gombkötő Béla (1913, Nagykáta, Pest megye, róm. kat.) klinikai gyakornok Debrecenből (Hüttl professzor) 400 pengő kutatási ösztöndíjat kapott sebészeti tanulmányok folytatására. Ösztöndíjas idejét a budapesti Új Szent János-kórház urológiai-sebészeti osztályán töltötte és a húgyivarszervi megbetegedésekben alkalmazott legújabb vizsgálati és gyógykezelési eljárásokat tanulmányozta. Érdeklődése elsősorban a dűlmirigy-túltengés kezelésére irányult. Tudományosan foglalkozott a prostatatályog és a vesico-renális reflux kezelésének kérdésével és az ezen tárgykörben írt dolgozatai a Magyar Urológia hasábjain „A prostatatályogok” és „Refluxus vesico-renalis” címmel jelentek meg.

Dr. Sarkadi Kesztyűs Lóránd (1915, Sarkad, ref.) egyetemi tanársegéd (Went professzor), félösszegű ösztöndíjat kapott élettani kutatásokra. Kísérleteiben megállapította a nitro- és amino-pyrocatechin vegyületek élettani hatásait, szövettélekezési kísérletekben az adrenalin hatását befolyásoló anyagoknak a szervek O_2 -fogyasztására kifejtett effectusait. Vizsgálta az antihormon-kérdést az antihydroxinnal és az antihyreoglobulinnal, valamint a syntheticus adrenalin-antigenel kapcsolatban. Megállapította a casein phosphoresoportjának, a sárgafermentnek és a sárgaferment fehérjéjének antigenfunktíóját, összehasonlításokat végzett a különféle fehérjék kicsaphatóságát illetőleg. A histamin diazotálásánál keletkező histamin-azovegyületek közül izolálta és chemiailag tisztán előállította a 2-benzolazohistamint és a 2-p-nitrobenzolazohistamint. Ezekről a vizsgálatokról a Magyar Orvosi Archivumban, a Naunyn-Schmiedebergs Archivumban, a Zeitschrift für Immunitätsforschungban és a „Tisza István Tudományos Társaság II. osztályának munkái”-ban jelentek meg dolgozatai, s előadásokat tartott a Magyar Élettani Társaság XI. vándorgyűlésén.

Dr. Votiszky Zoltán (1913, Zilah, ref.) okl. középiskolai tanár, egyetemi díjtalan gyakornok Debrecenből (Bodnár professzor), 800 pengős belföldi ösztöndíjjal a nikotinnak a vérben való meghatározásával foglalkozott. Megállapította a Barta—Marschek-féle eljárás alsó érzékenységi határát, alkalmazta az eljárást a vérre, meghatározta a nikotint dohányzó egyének vérében. Vizsgálatait még folytatja.

A pécsi tudományegyetem orvostudományi karáról:

Dr. Frank Kálmán (1910, Vasvár, ág. ev.) klinikai tanársegéd Pécsről (Duzár professzor), 800 pengős kutatási ösztöndíjat kapott és az év folyamán egyrészt a fertőző betegségek idegrendszeri vonatkozásainak tanulmányozásával, másrészt az actualis chemotherápiával foglalkozott. Előadást tartott a Német Gyermekorvos Kongresszuson Bécsben és a Magyar Gyermekorvos Társaságban. Megjelent munkái: „Über die Chemotherapie der Pneumonien im Säuglings- und Kindesalter” (Monatschrift für Kinderheilkunde, 1941.), „Gyermekkori pneumococcus fertőzések chemotherápiája” (Orvosi hetilap, 1940.),

„Meningococcus és pneumococcus fertőzések parenterális chemotherápiás kezelése“ (Budapesti Orvosi Újság, 1941.), „Beiträge zur Diagnostik der Kleinhirntumoren im Säuglingsalter“ (Archiv f. Kinderheilkunde, 1941.), „Adatok a csecsemőkori kisagytumrok diagnostikájához“ (Orvostudományi Közlemények, 1941.) és „A Délvidék első magyar csecsemővédő tanácsadó rendelésének megszervezése“ (Anyas és Csecsemővédelem, 1941.).

A budapesti tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Babos Ernő (1911, Rákosszentmihály, róm. kat.) bölcsész-doktor, állami gimnáziumi h. tanár, félésszegű ösztöndíjjal, Pais Dezső és Zsirai Miklós professzorok vezetése alatt a magyar és finnugor határozórendszer tüzetes vizsgálatával foglalkozott.

Dr. Balázs János (1914, Nagyalásony, Veszprém megye, ág. ev.) okl. középiskolai tanár (Moravcsik professzor), 800 pengős belföldi ösztöndíjjal klasszika-filológiai tanulmányokat folytatott, elsősorban a görög nevelés és művelődés kérdéseivel foglalkozva. Vizsgálta az általános művelődés, az enkyklios paideia fogalmának kialakulását és ezirányú kutatásairól a Philologiai Társaság egy ülésén beszámolót tartott. A görög művelődés későbbi, bizánci korának bizonyos kérdéseiről a Nouvelle Revue de Hongrie 1941. április havi számában jelent még cikke „La renaissance Byzantine“ címen. A görög nevelés történelmével, a görög írásbeliség társadalmi szerepének tanulmányozásával még tovább foglalkozik.

Dr. Bánhegyi József (1911, Székesfehérvár, róm. kat.) egyetemi tanársegéd Budapestről (Tuzson professzor), 400 pengős belföldi ösztöndíjjal folytatta előtanulmányait Magyarország Discomycetáinak és Laboulbenia-féléinek monografikus feldolgozásához. Discomycetákat gyűjtött az ország különböző vidékein más-más évszakban és a gyűjtött anyag feldolgozásából „Adatok a Vértes-hegység Discomycetáinak ismeretéhez“ című dolgozata megjelent (Borbásia, II.), Budapest környéke Discomycetáinak kiegészítő leírása sajtó alatt van, a Kőszegi-hegység Discomycetáiról szóló cikke pedig félig kész. A Laboulbenia-félék gyűjtésének feldolgozása folyamatban van. Mycomyceták gyűjtésével és feldolgozásával is foglalkozott és e tárgyban jelent meg „Nyálkagombák a felszabadult Felvidékről“ című dolgozata (Borbásia, II.).

Dr. Borsai (Janits) Iván (1917, Budapest, róm. kat.) székesfővárosi levéltári gyakornok (Szentpétery professzor) fel nem használható külföldi ösztöndíja helyett félésszegű belföldi ösztöndíjat kapott oklevéltani tanulmányai támogatására. A „Budapest történetének okleveles emlékei“ című forráskiadvány szerkesztésében és sajtó alá rendezésében működött közre, amivel kapcsolatban átnézett egyes fővárosi és vidéki levéltárakat és rendezte, illetve javította a már régebben összegyűjtött anyagot. Kutatásokat folytatott a budai káptalan hiteleshelyi működésére nézve is.

Bónis Éva (1919, Budapest, ref.) egyetemi gyakornok Budapestről (Alföldi professzor), félösszegű ösztöndíjat kapott archeológiai tanulmányok végzésére. Pannonia és Dácia császárkori fazekasművéségének multjával foglalkozott. Áttanulmányozta a Magyar Nemzeti Múzeum és a Fővárosi Aquincumi Múzeum bő kerámiai anyagát, és több tanulmányút keretében megtekintette a bécsi, gráci, deutschaltenburgi, eisenstadti, laibachi, kolozsvári, marosvásárhelyi, dési, székelyudvarhelyi, sepsiszentgyörgyi gyűjteményeket is. Gyűjtött anyagát rendszerezte és „A pannoniai házikerámia“ című doktori értekezésében teszi közzé.

Dr. Dercsényi Dezső (1910, július 17., róm. kat.) (Gerevich professzor), művészettörténeti tanulmányai tökéletesítésére 400 pengős belföldi tudományos kutató ösztöndíjat nyert. Az Anjou-kori magyar művészettörténettel foglalkozott. Kutatásai eredményét több kisebb tanulmányban és 1941. év végén megjelent „Nagy Lajos kora“ című munkájában tette közzé.

Dr. Dezső Lóránt (1914, Budapest, ref.) egyetemi tanársegéd (Ortvay professzor), teljesösszegű belföldi ösztöndíjjal Kolozsvárt folytatta azokat a csillagászati kutatásait, amelyeket még régebben a svábhegyi csillagvizsgálóban kezdett meg a változó csillagokra vonatkozólag, továbbá zürichi tanulmányait a protuberanciák mozgásáról. Az év nagyobb részében azonban elsősorban a kolozsvári egyetemi csillagvizsgáló munkaprogramjának megállapításával és az ottani új, illetőleg részlegesen felújított és átalakított műszerek tervezésével és megépítésének irányításával foglalkozott.

Durkó Dalma (1915, Orosháza, ref.) gimnáziumi h. tanár Budapestről (Lukinich professzor), 400 pengő belföldi ösztöndíjat kapott román történeti tanulmányokra. Az újkori magyar-román kapcsolatokkal foglalkozott. Összegyűjtötte a Cuza fejedelem és a magyar emigráció kapcsolatára vonatkozó anyagot. Elkészítette doktori értekezését, amely „A dunai fejedelemségek hatása az erdélyi román öntudat kialakulására 1848 körül“ címen jelenik meg.

Esztergomi Emilné, dr. Mikó Eszter (1909, Balassagyarmat, ref.) a Gyermeklélektani Intézethez beosztott gimnáziumi r. tanár (Kornis professzor), félösszegű belföldi kutató ösztöndíjat kapott. A Gyermeklélektani Intézet ambuláns rendelésén a félénk, szorongó gyermekek vizsgálatával foglalkozván 750 gyermekben végzett csoportos vizsgálatot és munkája eredményét „A gyermek félelmei“ címmel adta közre a Lélektani Tanulmányok IV. köteteként. Elkészítette még 70 iskolai szorongással és gátlással küzdő gyermek egyéni anamnéziséét, származási tábláját, velük kapcsolatban pszichológiai és környezetvizsgálatokat végzett. Vizsgálatainak feldolgozása folyamatban van.

Dr. Fogarasi Miklós a padovai és veneziai egyetemek magyar lektora (Zambra professzor), félösszegű ösztöndíjat nyert. Folytatta az 1939. évben megkezdett kutató munkáját. A hadilevéltárban lévő Buda visszafoglalására vonatkozó olasz feljegyzéseket feldolgozta és Olaszországban szándékozik megjelentetni. Megjelent doktori érteke-

zése „Savonarola és a Rinascimento“ címen. A római Magyar Akadémia évkönyvében is megjelent egy Savonarola tanulmánya. Megkezdte egy nagyobb méretű magyarnyelvű Savonarola-monográfia megírását. A „Magyar Középiskolá“-ban megjelent „Az olasz iskolaügy a világháborútól a Carta della Scuola-ig“ című cikke.

Folláth Ferenc (1915, Budakeszi, róm. kat.) próbaszolgálatos segélydíjas középiskolai tanár díjtalan egyetemi gyakornok (Schwartz Elemér professzor), félösszegű ösztöndíjjal a hazai németiség településtörténetével foglalkozott.

Gál István (1912, Bonyhád, Tolna m., róm. kat.) gyakorló tanárjelölt félösszegű ösztöndíjjal Horváth János és Yolland Arthur professzorok vezetése alatt egy angol-magyar bibliográfia anyagának előkészítésén dolgozott.

Dr. Kakas József (1909, Zalaegerszeg, róm. kat.) okl. középisk. tanár, m. kir. meteorológiai intézeti asszisztens (Réthly Antal professzor), félösszegű ösztöndíjjal Magyarország légnedvességi viszonyaira vonatkozólag végzett több vizsgálatot a magyar meteorológiai állomásokon 1901—1940 közötti időszakban, s a nyert tapasztalatokat egységes szempontok szerint egybegyűjtötte.

Dr. Kálmán Béla (1913, Lakompak, Sopron megye, róm. kat.) gimnáziumi h. tanár Érsekújváron (Zsirai professzor), 400 pengős belföldi ösztöndíjat kapott nyelvészeti tanulmányok folytatására. Az év folyamán a sopronmegyei Bősárányban és a komárommegyei Martoson végzett népnyelvi és néprajzi gyűjtést. Megjelent cikkei: „Megjegyzések a népnyelvi gyűjtés módjához“ (Magyar Nyelv, XXXVII.), „A finnugor őshaza“ (Északi rokonaink, III.), „A finnugor őshaza kérdése“ (Az érsekújvári gimnázium évkönyve, 1941.). Elkészített még két értekezést „A bősárányi gyékényszövé“ és „Egy egészséges magyar falu“ címmel.

Dr. Kerekes József (1911, Miskolc, ref.) egyetemi díjtalan gyakornok (Cholnoky professzor), teljesösszegű belföldi tudományos kutató ösztöndíjat nyert. Az előzőleg gyűjtött geomorfológiai anyag felhasználásával elkezdte periglaciális képződményeink és formakincsünk szintetikus feldolgozását. Anyagát kiegészítve a visszatért vidékek anyagával a m. kir. Földtani Intézet vitaülései egyikén előterjesztette munkája vázlatát. Ez előadás megjelent e vitaülések „Beszámoló“-inak 1941. évi 4. füzetében. Tanulmányát ki szándékozik terjesztetni a székelyföldi magashegység anyagára is. Tájellemző barlangtanulmányait még folytatja.

Dr. Koczogh Ákos (1915, Budapest, ref.) egyetemi tanársegéd, magyar-német szakos gimnáziumi h. tanár (Thienemann professzor), 400 pengős ösztöndíjat kapott. Munkássága eredményeképpen a következő tanulmányai jelentek meg: „Bartók Béla“ (Ungarische Jahrbücher); „A minőség forradalma, Németh László“ (Magyar Élet, 1940.); Tamási Áron“ (u. o. 1940.); „Irodalomtudományunk új feladatai“ (u. o., 1941.); „Miért írnak?“ (Magyar Út, 1940.); „Megint hiába!

Képzőművészeti problémák“ (u. o., 1941.); „Válasz Büky Bélának. Vita a magyar képzőművészet körül“ (u. o., 1941.); „A magyar irodalom szerepe az új tantervben“ (Tanáregyesületi Közlöny, 1941.); „Neue Ungarische Deutschforschung“ (Ungarn, 1941.); „Ábel“ (Pro Christo, 1940.); „A magyar hangok ejtéséről“ az „Ungarn, Antlitz einer Nation“ című gyűjteményes munkában. Nagy anyagot gyűjtött „A magyarság a Nyugat szemében“ címen készülő munkájához és a magyar kritikáról írandó tanulmányához.

Dr. Kulin György (1905, Nagyszalonta, ref.) csillagvizsgáló intézeti asszisztens (Lassovszky Károly igazgató), teljesösszegű ösztöndíjat kapott. A Messier 3, Messier 15 és Messier 56 gömbhalmazok megfigyelését fényképfelvételekkel mozdította elő. Hasonlóképpen fényképfelvételeket készített a Cunningham, Friend, Paraskevopoulos és Van Gert üstökösökről. Kiszámította a Cunningham-üstökös pályáját és hosszabb időre az efermerisét, s ezt a berlini Copernicus Intézet közölte. Kisbolygókról készített felvételeket és 4-et fedezett fel. Kiszámította az 1940. QA. és 1940. RF. kisbolygók pályáját és efermerisét. Eredményei a berlini Copernicus Intézet Zirkularjának és a Beobachtungszirkulárnak számaiban jelentek meg, valamint a Kleine Planeten 1942. évfolyamában. Számos ismertető cikket írt a Csillagászati Lapokba és a Természettudományi Közönlönybe. Elkészítette a „Távcső világa“ című 2 kötetes művének kéziratát.

Dr. Maksai Ferenc (1916, Budapest, ref.) gimnáziumi h. tanár Budapestről (Mályusz professzor), 400 pengős kutató ösztöndíjjal településtörténeti tanulmányokat folytatott. Vizsgálta — kutatásait elsősorban az Érmellék vegyeslakosságú falvaira terjesztve ki — a magyar-román együttélést, népi kicserélődést és asszimilációt. Tanulmányozta a középkori jobbágy- és kisnemesi életformát; megírta röviden az erdélyi szászok településtörténetét.

Dr. Mollay Károly (1913, Sopron, róm. kat.) áll. gimnáziumi tanár Budapestről (Schwartz professzor), félösszegű belföldi ösztöndíjjal folytatta a soproni városi levéltárban a kiadatlan anyag átvezetését és a középkori soproni családok történetének feldolgozását. E tárgykörből jelent meg „Soproni élet a XV. század második felében. A Haberleiter-család története“ című értekezése. Figyelemmel kísérte Nyugat-Magyarország irodalmát, az általános germanisztikai irodalmat és ezek köréből könyvismertetéseket írt különféle folyóiratokba.

Dr. Papp Márta (1914, Déva, róm. kat.) gimnáziumi tanárnő Budapestről (Huszti professzor), félösszegű ösztöndíjat kapott klaszika-filológiai tanulmányai folytatására. Megírta doktori értekezését, amelyben a Brutus J. Mihály és Báthory István erdélyi fejedelem humanistái közt fennálló kapcsolatot világította meg. Egy külön dolgozatban dolgozta ki Brutus és Dudith András pécsi püspök irodalmi kapcsolatát.

Dr. Pálinkás László (1910, Budapest, róm. kat.) főiskolai gyakoronok a Műemlékek Országos Bizottságánál félösszegű ösztöndíjjal

Gerevich Tibor professzor vezetése alatt a régi magyar művészekre vonatkozó adatok rendszeres gyűjtésével foglalkozott.

Pulay Gábor (1917, Kasza, Trencsén m., róm. kat.) okl. középiskolai tanár félösszegű ösztöndíjjal Yolland Arthur professzor vezetésével az angol-magyar kulturális kapcsolatok történetével foglalkozott.

Dr. Radocsay Dénes (1918, Liptószentmiklós, róm. kat.) 400 pengős belföldi ösztöndíjat kapott művészettörténeti tanulmányok folytatására (Gerevich professzor). Az év folyamán megírta doktori értekezését Madarász Viktor életéről és művészetéről. Rövid ismertetést írt az Archeológiai Értesítőbe a brassói Feketetemplom újabb feltárási munkálatairól, az Esztétikai Szemlében pedig „A görög forma“ című dolgozata jelent meg.

Rainiss István (1918, Székesfehérvár, róm. kat.) szigorló bölcész félösszegű ösztöndíjat nyerve vegyészeti tanulmányokkal (Szébellény professzor) foglalkozott, amelyek során főleg a katalízis folyamatának vizsgálata érdekelte.

Rónay György (1913, Budapest, róm. kat.) okl. középiskolai tanár, a Révai Irodalmi Intézet irodalmi tanácsadója (Horváth János professzor) a vallásos élmény szerepét kutatta a magyar irodalomban az irodalom kezdetétől a világháborúig, e mellett irodalomtörténeti és költői munkásságának eredményeképpen számos munkája jelent meg.

Dr. Sík Károly (1907, Zombor, róm. kat.) m. kir. osztálygeológus (Lóczy professzor), 400 pengős kutató ösztöndíjjal a talaj szerves széntartalmának káliumhipermanganáttal való meghatározását tette vizsgálatá tárgyává, elsősorban azt, miként lehetne a káliumhipermanganáttal való forralás idejét megrövidíteni és a talaj szerves szénanyagát lehető tökéletesen eloxidálva az eredményeket pontosabbá tenni. Kutatásai eredményét a „Mezőgazdasági Kutatások“ 1941. évi XIV. folyamának 313—316. lapján tette közzé „Adatok alföldi talajok szerves széntartalmának káliumhipermanganáttal való meghatározásához“ cím alatt.

Szigethy Miklós (1915, Győr, ág. ev.) gimnáziumi segélydíjas tanár (Eckhardt Sándor professzor), félösszegű ösztöndíjat kapott francia filológiai tanulmányokra. A XIX. századi magyar-francia kapcsolatokat s a hazánkra vonatkozó műveket tanulmányozta. Kutatta, hogyan alakult ki a francia közvéleményben a rólunk alkotott „pittoresque“ szemlélet. Szerinte a tanulmányozott művek nagy része egy-egy „főmű“ körül csoportosul s csak mintegy annak megállapításait variálja. A műveket három csoportba osztja. Tudományos, egyéni tapasztalatokon nyugvó művek; regények és regényes útleírások; végül politikai célzatú munkák, melyek a mindenkori magyar-francia kapcsolatok szívélyességéhez vagy elhidegüléséhez mérten írnak jól vagy rosszul, de sohasem elfogulatlanul. Munkássága eredményeit „A romantikus Magyarország („La Hongrie pittoresque“) francia szemléli“ című értekezésében fogja összefoglalni.

A szegedi tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Nyiri Antal (1907, Szentes, ref.) csurgói gimnáziumi r. tanár (Klemm professzor) félösszegű kutató ösztöndíjat kapott nyelvtudományi tanulmányai folytatására. Elsősorban a Zselicségben már megkezdett helyszíni népryelvi gyűjtését igyekezett kiegészíteni, másrészt kiterjesztette munkáját más somogyi vidékre is. Népryelvi kutatásai közben különös figyelmet szentelt az eddig meglehetősen elhanyagolt jelentéstani szempontnak és e tárgyban elkészítette „A délsomogyi magyar nyelv jelentéstana“ című értekezését. Az év folyamán több szómagyarázó dolgozata jelent meg a Magyar Nyelvben és a Nép és Nyelvben.

A debreceni tudományegyetem bölcsészettani karáról:

Fux Vilma (1916, Debrecen, ág. ev.) fizetéstelen egyetemi tanársegéd Debrecenből (Ferenczy professzor), 800 pengős belföldi ösztöndíjat kapott közettani és közetvegytani kutatásokra. Az év folyamán befejezte a szilicei fennsíkon már régebben megkezdett felvételezéseit, amelynek eredményét doktori értekezésében tette közre. Ennek a munkának folytatásaként Jósvafőre és környékére szállt ki, ahol bemért több szelvényt és közetmintákat gyűjtött. Az anyagot a debreceni egyetem földtani intézetében dolgozta fel. Vizsgálataival tisztázta a jósvafői antiklinális területén a triász idejében lezajlott üledékképződési viszonyokat.

Kocsis Gyula (1917, Egyek, Hajdú m., róm. kat.) szombathelyi állami gimnáziumi tanár (Hankiss professzor), félösszegű belföldi kutatási ösztöndíjjal irodalomtudományi tanulmányokat folytatott. A francia szimbolizmust, főleg Verlaine, Rimbaud és Mallarmé műveit tanulmányozta irodalomelméleti és irodalomesztétikai szempontból. Ezen munkájához kapcsolódtak esztétikai és irodalomelméleti olvasmányai. Tanulmányának eredményét doktori értekezésében teszi közzé.

Dr. Lovas Rezső (1916, Debrecen, róm. kat.) egyetemi tanársegéd (Rugonfalvi Kiss István professzor), félösszegű ösztöndíjban részesült magyar történelmi kutatásainak céljaira. Foglalkozott Erdély történetével, különösen a három nemzetnek egymáshoz és a központi hatalomhoz való viszonyával. Áttanulmányozta a doktori értekezésére („Báthory Gábor és a szászok“) vonatkozó forrásokat, az idevágó szász kútfőket, valamint az e kérdést érintő irodalmat.

Szabó István (1913, Békés, ref.) egyetemi gyakornok Debrecenből (Papp professzor), 800 pengős ösztöndíjjal népryelvi tanulmányokat folytatott. Összegyűjtötte a békési népryelv í-ző alakjait és jórészt az é-zés eseteit is. Gyűjtötte az emberre és a rokoni viszonyra vonatkozó szavakat és összeállította a földművelés, valamint az állattenyésztés

szókinésének nagy részét. Foglalkozott helynévgyűjtéssel is ugyan- csak Békés-megye területére vonatkozólag.

Dr. Újvárosi Miklós (1913, Hajdúnánás, ref.) kertészeti főintéző, v. egyetemi tanársegéd (Soó Rezső professzor), félésszegű belföldi tudományos kutató ösztöndíjat kapott. 1941. július végén a sajládi erdőben folytatta megkezdett tanulmányait, amelynek eredménye az Acta Geobotanica 1941-es évfolyamában sajtó alatt áll. 1941. augusztus 4—27-ig székelyföldi tanulmányutat tett, melyben Borszék, Gyilkostó, Békásszoros, Csíkszentkirály, Lucs, Kommandó, Zágon és a Rétyi Nyír flóráját és vegetációját tanulmányozta. Megkezdte a Rétyi Nyír növényföldrajzi kikutatását és felvételezését. Egy ritka páfrány új termőhelyéről cikke jelenik meg a „Borbásia“ októberi számában. 1941. év folyamán több kiránduláson tanulmányozta a Mezőség flóráját.

A pécsi tudományegyetem bölcsészettudományi karáról:

Dr. Bajomi Vilmos (1914, Bátaszék, róm. kat.) szolnoki tanügyi fogalmazógyakornok (Koszó professzor), 800 pengő belföldi ösztöndíjat kapott német irodalomtörténeti tanulmányok folytatására. A szociális gondolat jelentkezését vizsgálta a XIX. századi német irodalomban és ebből a szempontból általános irodalomtudományi tájékozódás után több német regényíró munkásságát vizsgálta át a XIX. század első feléből.

Dr. Csapláros István (1910, Baja, róm. kat.) kereskedelmi középiskolai h. tanár Pestszenterzsébeten (Vargha Damján professzor), összehasonlító irodalomtörténeti tanulmányokra 400 pengős belföldi ösztöndíjat kapott. Az év folyamán folytatta a magyar-lengyel irodalmi kapcsolatokra vonatkozó tanulmányait és e tárgykörből jelent meg „A mult század lengyel irodalma Magyarországon“ című értekezése (Egy. Phil. Közl., 1941.). A magyar művelődés lengyel elemeit vizsgálja a „Lengyel divat Magyarországon“ című sajtóra kész dolgozatában. A magyar irodalomnak a franciával való viszonyához adott adalékot egy cikke Eötvös Karthausijának francia forrásairól (Irodalomtörténeti Közl., 1940.) és egy Tóth Kálmán francia kapcsolatait tisztázó dolgozata (Irodalomtörténet, 1941.). A magyar Balkán-kutatásról írt „A magyar délszláv kapcsolatok pécsi kutatói“ című beszámolójában (Sorsunk, 1941.). „Munkás és irodalom“ című irodalomszociológiai tanulmányát a rádióban olvasta föl.

Dr. Mayer Erzsébet (1906, Szentgotthárd, róm. kat.), a pécsi egyetemi könyvtárhoz beosztott gimnáziumi tanár (Tóth László professzor), 400 pengő belföldi kutatási ösztöndíjjal folytatta eddigi kutatásait a magyar-olasz irodalmi és kulturális kapcsolatok körében. Foglalkozott a XV. és XVI. századi magyar-nápolyi kulturális kapcsolatokkal, a magyar vonatkozású olasz, elsősorban domonkos legendákkal, és megkezdte Marcantonio Flaminio olasz humanista élet-rajzára vonatkozó adatgyűjtését.

Dr. Szücs Stefánia (1915, Nagyvárad, róm. kat.) okl. középiskolai tanár (Birkás professzor), félösszegű ösztöndíjat kapott. Jean és Jérôme Tharaud irodalmi munkásságával foglalkozott. „A Tharaud testvérek“ címmel értekezést írt a pécsi Erzsébet Tudományegyetem Francia Intézetében. E két író magyar vonatkozású szerepét vizsgálta. A magyar revizionista mozgalomnak lelkes harcosai voltak ezek, abban az időben, mikor Franciaországban mindenki Magyarország ellen fordult. Feldolgozta az Eötvös Kollégium könyvtárában található levelezésüket.

A szegedi tudományegyetem matematika-természettudományi karáról:

Dr. Boros Judit (1914, Arad, ev.) egyetemi gyakornok Szegedről (Szentpétery Zsigmond professzor), 400 pengős belföldi ösztöndíjjal folytatta közettani tanulmányait. Gyűjtéseket végzett az Eperjes-Tokaji hegység nyugati részében, Boldogkőváralja környékén. Helyszíni felvételezései alapján meghatározta a különböző geológiai képződmények határait, a begyűjtött anyag laboratóriumi vizsgálatának elvégzésével pedig a vidék közettani felépítését is megállapította.

Dr. Györffy Barna (1911, Szepesbéla, ref.) egyetemi tanársegéd Györffy István professzor), cytogeographiai vizsgálatokat akart végezni. Munkatervéből a következők kerültek megvalósításra: 1. homoplastikus oltások különböző paprika és paradicsom fajtákon, 2. polyploid sorozatok protoplasmatiskus vizsgálata, 3. plasmaviscositás meghatározások colchicines kezelés után, 4. kvantitatív jellegek öröklődésének elemzése.

Dr. Horváth János (1910. Székelyudvarhely, ref.) egyetemi tanársegéd (dr. Gelei professzor), teljesösszegű belföldi kutató ösztöndíjat kapott. Kutatásainak tárgya annak vizsgálata volt, vajjon az öntözőgazdálkodás a talaj kimerüléséhez vezet-e? A szegedi Polgáriskolai Tanárképző főiskola gazdasági kertjében végzett kísérletében arra az eredményre jut, hogy a baktériumok száma a locsolt talajban kezdetben megesappant, később azonban az arány kiegyenlítődött. Ennek okául azt veszi, hogy kezdetben olyan véglények szaporodnak el a locsolt talajban, melyeknek a baktériumok a táplálékuk. Később felépnek a ragadozó (más véglényekkel táplálkozó) csoportok.

Dr. Vidacs Aladár (1909, Pécs, róm. kat.) állami gimnáziumi tanár (Várkonyi professzor), félösszegű ösztöndíjat kapott filmneveléstani tanulmányainak folytatására. Ösztöndíjas ideje alatt egy film-pedagógiai tárgyú szakkönyv összeállításán dolgozott. Néhány rövidebb filmtárgyú közleménye jelent meg a szaksajtóban, és egy iskolai oktatófilmet s egy tudományos kultúrfilmet tervezett, illetőleg készített az év folyamán. Munkássága alapján a kultuszminisztérium film-ügyeket intéző ügyosztályába rendeltetett be.

A kolozsvári* tudományegyetem matematika-természettudományi karáról:

Balogh Antal (1905, Csíkszentlélek, róm. kat.) marosvásárhelyi róm. kat. tanítóképző-intézet h.-tanára, 800 pengős ösztöndíjat nyerve, majd a kolozsvári gyakorló-gimnázium tanárává kinevezve, szerves vegytani kutatásokat végzett, amelyeket még folytat.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem mérnöki és építészmérnöki karáról:

Kováts Ödön (1906, Arad, róm. kat.) tanulmányi szabadságon lévő róm. kat. tanító, szigorló-építészmérnök Kotsis Iván professzor vezetése alatt a kisebb lakosságú községek építéspolitikai problémáival foglalkozott.

Radnai Lóránt (1914, Budapest, róm. kat.) okl. építészmérnök, műegyetemi tanársegéd (Wälder professzor), 400 pengő ösztöndíjjal folytatta művészettörténeti és archeológiai tanulmányait. Az év folyamán a Pázmány-egyetemen művészettörténeti előadásokat hallgatott és elkészítette „Stíluskeveredés a görög építés történetében“ című doktori értekezését.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem gépész- és vegyészmérnöki karáról:

Dr. Papp György (1912, Szamosújvár, róm. kat.) műegyetemi tanársegéd (Bay professzor) 400 pengős ösztöndíjat kapott atomfizikai tanulmányok folytatására. Kutatásai az elektrónsokszorozóknak röntgensugárzás mérésére, illetőleg röntgensugarakkal való kristálystruktúravizsgálatoknál abszolút intenzitás mérésre való alkalmazására irányultak. Kísérletet végzett elektrónsokszorozókkal az e. lökés nagyságainak statisztikai vizsgálatára és ebből a szekundér emissziónál az n elektrón kiváltási valószínűségének meghatározására. Résztvett az Atomfizikai Intézetben épülő nagyfeszültségű berendezés és neutrongenerátor tervezésében és kivitelezésében.

Dr. Sasvári Kálmán (1912, Hidas, Baranya m., róm. kat.) okl. középiskolai tanár műegyetemi adjunktus (Náray-Szabó professzor) a kristályok szerkezetének röntgensugár segítségével való vizsgálatával és különböző fizikokémiai munkálatokkal foglalkozott. Ézévi programja főleg UO_2 (NO_3) $6H_2O$ szerkezetvizsgálatának absz. intenzitás mérés alapján való folytatására, valamint thioszulfát vegyületek kristályszerkezetének kutatására irányult.

* Balogh Antal tanulmányait még a román egyetemen végezte. Jelölése az 1940:XXVIII. t.-c. életbelépése után történt a kolozsvári diákvédőiroda vezetője, dr. György Lajos egyetemi professzor ajánlatára.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem mezőgazdasági és állatorvosi karáról:

Dr. Sápy Béla (1916, Földes, Hajdú megye, róm. kat.) egyetemi díjtalan gyakornok Budapestről (Zimmermann professzor), 800 pengős belföldi ösztöndíjjal a házimadarak artéria-rendszerét tanulmányozta. Munkájának eredményét doktori értekezésében foglalta össze.

Dr. Tárczi Zoltán (1906, Debrecen, róm. kat.) m. kir. telepítésügyi főfelügyelő félösszegű belföldi tudományos kutató ösztöndíjat kapott (Czettler professzor), Mezőnagymihály és Tiszadorogma községek zsidó ingatlainak helyszíni tárgyalásait bonyolította le és tapasztalatait dolgozta fel tanulmány keretében. 1940 őszén és telén fejezte be mintegy 15.400 kat. hold ingatlan helyszíni tárgyalásait. Elvégezte az 1940. évi IV. t.-c. 99.000/1942. sz. végrehajtási utasítása szerint Csongrád város házhely igénylését is, hol az ország egyik legnagyobb házhely akcióját, mintegy 438 házhelyet tárgyalt le és dolgozott ki.

A műszaki és gazdaságtudományi egyetem közgazdaságtudományi karáról:

Hajpál Gyula (1914, Mohi, Bars m. ref.) okl. közgazda Budapestről (Varga László professzor), 800 pengő belföldi ösztöndíjat kapott adóstatistikai tanulmányokra. Ösztöndíjas éve alatt elméleti pénzügytani, pénzügyi jogi és pénzügyi statisztikai tanulmányokat folytatótt. Elkészítette „A pénzügyi statisztika elmélete és a német pénzügyi statisztika rendszere“ című doktori értekezését.

Kovács Péter (1912, Polgár, ref.) egyetemi díjas gyakornok (gr. Teleki Pál és Györffy István professzorok) 400 pengős ösztöndíjat kapott. Tiszafüred-Polgár közötti területegységen végzett eddigi eredményeit revideálva, a térszín természeti képének kultúrtájává való átalakulását vizsgálta azon szempontok figyelembevételével, hogy a megnevezett terület, mint kultúrtáj a tudományos eredmények gyakorlati megvalósítása mellett nemzetpolitikai szempontból milyen lehetőséget nyújthatna.

Dr. Schweng Lóránt (1905, Besztercebánya, róm. kat.) műegyetemi adjunktus (Laky professzor), 400 pengős belföldi kutatási ösztöndíját statisztikai, közelebről grafikus statisztikai módszerek tanulmányozására használta fel. Célja egy olyan munka megírása volt, amely egyrészt elméleti alapvetéssel, a matematikai statisztika általánosan használható módszereivel, másrészt a grafikus statisztika módszereivel is foglalkozik, és amely előadási módban a magyarországi igényekhez alkalmazkodva tárgyalja azt az anyagot, amelyre ma a gazdasági statisztika művelőinek szüksége van. A munka első része majdnem teljesen elkészült, a második résznek anyaga együtt van.

A keszthelyi gazdasági Akadémiáról:

Dr. Manninger Gusztáv Adolf (1910, Ráboly, Baranya megye, róm. kat.), 400 pengős belföldi ösztöndíjat kapott növénytermelési tanulmányaira. Olyan talajvizsgáló eszköz szerkesztésére törekedett, amellyel a talaj vízgazdálkodása lehetőleg természetes állapotban mérhető, majd ezt az eszközt a nyári talajművelési eljárások vizsgálatára és bírálatára használta föl. Az akadémia rendkívüli tanárává neveztetett ki.

A Magyar Nemzeti Múzeumtól:

Dr. Berlász Jenő (1911, Budapest, róm. kat.) országos levéltári gyakornok (Domanovszky professzor), 400 pengős ösztöndíjat kapott társadalomtörténeti tanulmányok folytatására. Az év folyamán elsősorban a székelyek oláhországi kivándorlásainak történetével foglalkozott és munkája még folyamatban van. Általában Erdély társadalmi és gazdasági multja iránt való érdeklődésének eredménye „Erdély gazdaságtörténete“ című dolgozata az Erdély-kötetben. Levéltári munkája során főként a jegyzőségi levéltárak kialakulásával, szervezetével és jelen állásával foglalkozott és e tárgyban jelent meg „A községi levéltárak állapota“ című dolgozata. (Levéltári Közlemények 1940.)

Dr. Homonnay Nándor (1912, Apatin, róm. kat.) múzeumi segédőr Budapestről (Pongrácz főigazgató), 400 pengős ösztöndíjat kapott madártani kutatások végzésére. Két hónapon keresztül Kárpátalján bioszociológiai és ökológiai tanulmányokat folytatott és ezen munkásságának egy részéről a Magyar Biológiai Kutatóintézet kiadványaiban számolt be. Régebbi kutatásainak eredményét az év folyamán a múzumi Annales és a Fragmenta Faunistica Hungariae hasábjain közölte.

Dr. Jakó Zsigmond (1916, Biharfélegyháza, ref.) kolozsvári egyetemi könyvtári segédőr (Mályusz professzor), 800 pengős ösztöndíjat kapott népiségtörténeti tanulmányokra. Elsősorban az oláhság újkori betelepülésének főleg XVIII. századi korszakával foglalkozott. Az asszimiláció magyar-román vonatkozásait levéltári és helyszíni tanulmányok során igyekezett felderíteni. Budapesten az Országos Levéltárban, Kolozsvárott és erdélyi vidéki levéltárakban áttekintést törekedett szerezni Erdély népiségtörténetének forrásanyaga fölött.

Dr. Kaszab Zoltán (1905, Farnos, róm. kat.) gimnáziumi helyettes tanár Budapestről (Pongrácz főigazgató), 800 pengős kutatási ösztöndíjjal három nagyobb gyűjtőutat tett a Kárpátaljára, a Máramarosi havasokba és a Tihanyi félszigetre. Gyűjtéseinek bogár-, Diplopoda-, Chilopoda-, álskorpió-, alsórendű rák-, ősovar- és atkaanyaga igen jelentős. A csiga- és álskorpióanyag feldolgozása nyomtatásban megjelent, a többié folyamatban van.

Kerényi András (1909, Békéscsaba, ág. ev.) múzeumi gyakornok Budapestről (Alföldi professzor), 800 pengős kutatási ösztöndíjat kapott régészeti tanulmányokra. Azzal kapcsolatban, hogy a Nemzeti Múzeum éremtárában újjárendezte a görög éremgyűjteményt, az ókori érmek kiállított anyagát és beosztott a régi anyagba egy körülbelül 2000 darabot tartalmazó görög és barbár éremgyűjteményt, áttanulmányozta a görög és barbár pénzekre vonatkozó tudományos irodalmat. Feldolgozott két éremléletet, az egyiket s egy bulgáriait, és ezekről szóló cikkei a Numizmatikai Közönyben jelentek meg. Közben állandóan dolgozott doktori értekezésén, amelyben a rómaiakori Dácia feliratos személynévanyagát tárgyalja.

Dr. Móczár László (1914, Kiskúnfélegyháza, róm. kat.) múzeumi önkéntes gyakornok (Pongrácz főigazgató), 400 pengős kutatási ösztöndíjat kapott állattani tanulmányok folytatására. Az év folyamán négy nagyobb gyűjtőutat tett; kettőt Erdélybe, ahol a hegyvidéklakó Bombusok fészkelését tanulmányozta, egyet Kassa környékére, ahol főleg a Spegidaek életét tanulmányozta. Gyűjtött anyagának feldolgozása folyamatban van.

Dr. Mozsolics Amália (1910, Vasvár, róm. kat.) múzeumi őr, 400 pengős ösztöndíjban részesült régészeti (gr. Zichy főigazgató) tanulmányokra. Különösen a hazai kincsleletek anyagának feldolgozását tekintette e tanévi kutatási programjának. A „Magyarországi bronzkorra vonatkozó kronológiai rendszerek“ című tanulmányát a Dunántúli Szemle részére készítette el. Megjelent még „A második velemi kincslelet“-ről írott dolgozata is. „Zur Frage der Schnurkeramik in Ungarn“ című munkáját is sikerült a tanév folyamán befejeznie. Foglalkozott ezenkívül a későhallstatti magyarkeresztési kincs feldolgozásával is. Az 1941. év májusában a kolozsvári Erdélyi Nemzeti Múzeumhoz kinevezést nyervén, ösztöndíját visszafizette, hogy ez az összeg erdélyiek tudományos kutatásainak előmozdítására legyen fordítható.

Dr. Némethy Endre (1912, Netecsa puszta, Verőce m., róm. kat.) néprajzi múzeumi gyakornok (Zichy főigazgató), 400 pengő belföldi ösztöndíjjal néprajzi kutatásokat végzett Kemenesalján. Gyűjtőútjainak célja Vásárosmiske község néprajzának monografikus feldolgozása volt. Eddig végzett munkája főként a község társadalom-gazdasági viszonyaira s a népi gyermekjátékok és játékszerek összegyűjtésére irányult. Ugyanekkor igyekezett összeállítani a község tájszótárát is.

N É V M U T A T Ó

KÜLFÖLDI ÖSZTÖNDÍJASOK

Albrecht József, 18	Kirchner Gyula, 30
Angster Margit, 18	Kiss Imre, 21
Arató Adám, 8	Kiss Tihamér László, 32
Átányi István, 33	Koczka András, 24
Balogh József, 8	Kopesányi Miklós, 22
Barta György, 16	Kovács Gyula, 29
Bartkó Lajos, 8	Kováts Károly, 26
Benesik Béla, 13	Kósa Ferenc, 23
Berki Feriz, 34	Lám Lóránt, 17
Borvendég Ernő, 9	László Ferenc, 14
Breznay József, 24	Lázár Emília, 17
Brodzky Pál, 31	Lugossy Emma, 19
Brósz Róbert, 24	Matos Lajos, 25
Buzás László, 19	Mihály László, 28
Csanádi Zoltán, 9	Mihályi József, 27
Csengő Nándor, 28	Mika József, 21
Csongár Álmos, 19	Mokesay Julianna, 10
Csonka János, 31	Molnár Elek, 27
Csonka József, 33	Muttnyánszky Zoltán, 21
Czeglédy Károly, 9	Münnich Károly, 21
Dobossy László, 29	Nagy Ferenc, 23
Doroghy Ferenc vitéz, 26	Nagy Gyula, 14
Fésűs Katalin, 17	Nagy Helga, aldobolyi, 10
Forrai Kálmán, 20	Nemeckay Tivadar, 21
Gajdátsy Lajos, 28	Patek Erzsébet, 6
Geöbel László, 14	Pálos Marcell, 11
Gyórfy Aladár, 9	Pekáry István, 25
Hajdú János, 5	Pelle Ilona, 18
Halasy Nagy Endre, 14	Petróczy István, 19
Halász Mihály, 9	Polgár József Vilmos, 29
Hámori Artúr, 10	Pongrácz Zoltán, 15
Horváth Róbert, 20	Poór Sándor, 19
Horváth Tibor, 34	Popják György, 31
Hunyady Ilona, 5	Pösze Lajos, 20
Huszák István, 33	Rex Kiss Béla, 15
Juhász Lajos, 10	Róna Szilárd, 30
Kardos Tamás, 17	Róka Ede, 21
Kató Gyula, 21	Rudinai Molnár Jenő, 15

Sántha György, 11
Sárkány Sándor, 11
Sashegyi Oszkár, 11
Schneider Jenő, 22
Sebeszta Miklós, 29
Szabó József, 18
Szabó Pál Zoltán, 34
Szaboles Zoltán, 25
Szent-Ivány József, 12
Szilvássy Árpád, 22
Takács János, 27
Taksonyi József, 27
Tarics Sándor, 35
Tersztyánszky György, 32
Tobiás Kornél, 35

Tolmár Gyula, 18
Tóth Pál, 28
Tóth Béla Zoltán, 12
Tuskó Ferenc, 22
Ugray György, 25
Vályi Nagy Tibor, 12
Varga Irén, 18
Vaska Gyula, 32
Vág Imre, 23
Veress Sándor, 25
Vecseklőy József, 35
Wessetzky Vilmos, 6
Willer József, 16
Winkler Lajos, 31

Összesen: 105

BELFÖLDI ÖSZTÖNDÍJASOK.

- Babos Ernő, 40
 Bajomi Vilmos, (800 P), 46
 Balázs János, (800 P), 40
 Balázs Zoltán, 36
 Balogh Antal, (800 P), 48
 Bánhegyi József, 40
 Benes Lajos, 37
 Berlász Jenő, 50
 Borsá (Janits) Iván, 40
 Bónis Éva, 41
 Boros Judit, 47
 Bugyi Balázs, (800 P), 37
 Csapláros István, 46
 Deresényi Dezső, 41
 Dezső Lóránt, (800 P), 41
 Durkó Dalma, 41
 Esztergomi Emilné Mikó Eszter 41
 Fogarasi Miklós, 41
 Folláth Ferenc, 42
 Frank Kálmán, (800 P), 39
 Fux Vilma, (800 P), 45
 Gál István, 42
 Gombkötő Béla, 39
 Gyórfy Barna, 47
 Hajpál Gyula, (800 P), 49
 Homonnay Nándor, 50
 Horváth János, (800 P), 47
 Illényi András, (800 P), 37
 Jakó Zsigmond, (800 P), 50
 Kakas József, 42
 Kaszab Zoltán, (800 P), 50
 Kálmán Béla, 42
 Kerekes József, (800 P), 42
 Kerényi András, (800 P), 51
 Kiszely György, 38
 Kocsis Gyula, 45
 Koczogh Ákos, 42
 Kovács Péter, 49
 Kovács Zsigmond, 38
 Kováts Ödön, 48
 Kulin György, (800 P), 43
 Lovas Rezső, 45
 Lugossy Gyula, 38
 Manninger Gusztáv Adolf, 50
 Mayer Erzsébet, 46
 Móczár László, 51
 Maksai Ferenc, 43
 Mollay Károly, 43
 Mozsolics Amália, 51
 Némethy Endre, 51
 Nyiri Antal, 45
 Papp György, 48
 Papp Márta, 43
 Palotás Zoltán, 36
 Pálinkás László, 43
 Pulay Gábor, 44
 Radocsay Dénes, 44
 Radnai Lóránt, 48
 Rainiss István, 44
 Rónay György, 44
 Rónay Nándor, 36
 Sarkadi Kesztyűs Lóránd, 39
 Sasvári Kálmán, 48
 Sápy Béla, (800 P), 49
 Schweng Lóránt, 49
 Sik Károly, 44
 Szabó István, (800 P), 45
 Szaniszló József, 36
 Szigethy Miklós, 44
 Szücs Stefánia, 47
 Tárcei Zoltán, 49
 Újvárosi Miklós, 46
 Votiszky Zoltán, (800 P), 39
 Vidacs Aladár, 47

Összesen: 74. Akik teljes összegű, 800 pengős ösztöndíjban részesültek, azoknak neve mellett a kapott összeget feltüntettük. A többiek félösszegű, 400 pengős ösztöndíjat kaptak.

F Ü G G E L É K

Az Országos Ösztöndíjtanács tagjainak névsora 1942. január 1-én.

A nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 13.826—1934—IV. szám alatt 1934. február 19-én kelt rendelete alapján az évi jelentések függelékékként közlésre kerül az Országos Ösztöndíjtanács tagjainak a jelentés megjelenési évének első napján fennálló állapot szerinti névsora is. A nevek mellett zárójelben lévő évszám azt az évet jelenti, amelynek december 31-én az illető tanácstag megbízatása lejár. Azok tanácstagsága, akik hivatalból tagok, nines időhöz kötve.

I. Elnökség:

Elnök: *dr. Bakay Lajos* (1943)

Aelnök: *dr. Heller Farkas* (1943)

Ügyvezető igazgató: *dr. Domanovszky Sándor* (1943)

II. Hivatalból tagok:

a) A magyar Nemzeti Múzeum önkormányzati szervezetébe tartozó öt közgyűjtemény első tisztviselői:

Országos Levéltár főigazgatója:	<i>dr. Jánossy Dénes</i> *
Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója:	<i>dr. Fitz József</i>
Magyar Történelmi Múzeum főigazgatója:	<i>dr. gróf Zichy István</i>
Szépművészeti Múzeum főigazgatója:	<i>dr. Csánki Dénes</i>
Természettudományi Múzeum főigazgatója:	<i>dr. Pongrácz Sándor</i>

b) A külföldi magyar intézetek kuratóriumának elnöke, tagjai és az intézetek igazgatói:

A Kuratórium tagja:**	<i>dr. Gerevich Tibor</i>
Bécsi Magyar Kultúrintézetek főigazgatója:	<i>dr. Miskolczi Gyula</i>
Berlini Magyar Intézet igazgatója:	<i>dr. Farkas Gyula</i>
Római Magyar Intézet igazgatója:	<i>dr. Genthon István</i>

* Tulajdonképpen csak 1942 februárjától, addig betöltetlen volt.

** A Kuratórium elnöke, *dr. Szily Kálmán* és a többi kuratóriumi tag más címen is tagja a Tanácsnak, ezért itt nem soroltatnak fel, hanem nevük után (k. t.) jellel jelöltetnek meg. Két kuratóriumi hely betöltetlen.

Római Pápai Magyar Egyházi Intézet
superiorja:

dr. Luttor Ferenc

Franciaországi Magyar Tanulmányi Központ igazgatója:

dr. Molnos Lipót

III. Kiküldetés alapján tagok:

- A budapesti hittudományi kar részéről: *dr. Pataky Arnold* (1945)
 „ „ jog- és államtud. kar részéről: *dr. Kolosváry Bálint* (1947)
 „ „ orvostudományi „ „ *dr. Burger Károly* (1943)
 „ „ bölcsészettud. „ „ *dr. Kornis Gyula* (1942)
- A kolozsvári jog- és államtud. „ „ *dr. Buza László* (1946)
 „ „ orvostudományi „ „ *dr. vitéz Berde Károly* (1945)
 „ „ bölcsészettud. „ „ *dr. Förster Aurél** (1944)
 „ „ mat.-természettud. „ „ *dr. Szentpétery Zsigmond* (1947)
 „ „ közgazdasági „ „ *dr. Szentkirályi Sámuel* (1942)
- A debreceni hittudományi kar részéről: *dr. Kállay Kálmán* (1947)
 „ „ jog- és államtud. kar részéről: *dr. szentpéteri Kún Béla* (1944)
 „ „ orvostudományi „ „ *dr. Bodnár János* (1946)
 „ „ bölcsészettud. „ „ *dr. Hankiss János* (1943)
- A pécsi egyetem soproni hittud. kara részéről: *dr. Pröhle Károly* (1943)
 „ „ jog- és államtud. kar „ „ *dr. Bozóky Géza* (1945)
 „ „ orvostudományi „ „ *dr. Gorka Sándor* (1942)
 „ „ bölcsészettudományi „ „ szünetel (1946)
- A szegedi jog- és államtud. „ „ szünetel (1943)
 „ „ orvostudományi „ „ *dr. Baló József* (1947)
 „ „ bölcsészettudományi „ „ *dr. Sik Sándor* (1946)
 „ „ mat.-természettud. „ „ *dr. Kiss Árpád* (1944)
- A József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem
 a) mérnöki osztálya részéről: *Oltay Károly* (1944)
 b) építésmérnöki osztálya részéről: *dr. Kotsis Iván* (1947)
 c) gépésmérnöki osztálya részéről: *dr. Schimanek Emil* (1942)
 d) vegyész-mérnöki osztálya részéről: *dr. Vuk Mihály* (1945)
 e) soproni bányá- és kohómérnöki osztálya részéről:
 f) soproni erdőmérnöki oszt. részéről: *Boleman Géza* (1943)
 g) állatorvosi osztálya részéről: *Lesenyi Ferenc* (1946)
 h) mezőgazdasági osztálya részéről: *dr. Zimmermann Ágoston* (1944)
 i) közgazdasági és kereskedelmi osztálya részéről: *dr. Doby Géza* (1947)
 j) közigazgatási osztálya részéről: *dr. Kuntner Róbert* (1946)
dr. Bud János (1943)
- A képzőművészeti főiskola részéről: *Benkhardt Ágost* (1942)
 A zeneművészeti főiskola részéről: *dr. Székelyhidý Ferenc* (1946)
- A Magyar Nemzeti Múzeum Tanácsa részéről:
 I. *Csányi Károly* (1942)
 II. *dr. Pasteiner Iván* (1945)

* Budapestre neveztetvén ki, helyére a Kar málnási Bartók György ny. r. tanárt küldte ki.

Az Országos Természettudományi Tanács
részéről:

- I. *dr. Gulyás Antal* (1942)
- II. *dr. Mauritz Béla* (1943)
- III. *dr. Pogány Béla* (1944)
- IV. *dr. Szabó Gusztáv* (1944)
- V. *dr. Szarvassy Imre** (1945)
- VI. *dr. Széki Tibor* (1946)
- VII. *dr. Belák Sándor* (1946)
- VIII. betöltetlen (1947)

Az Országos Irodalmi és Művészeti
Tanács részéről:

- I. *dr. Ugron Gábor* (1943)
- II. *Harsányi Zsolt* (1945)
- III. *dr. Dohnányi Ernő* (1947)

IV. A vallás- és közoktatásügyi miniszter úr által az Országos Ösztöndíj-tanács intézőbizottságának felterjesztése alapján meghívott tanácstagok:

- a) tudománypolitikusok:
 - I. *dr. Szily Kálmán* (k. t.) (1943)
 - II. *dr. Magyary Zoltán* (k. t.) (1946)
- b) műépítészek:
 - I. *dr. Hüttl Dezső* (1942)
 - II. *Wälder Gyula* (1945)
- c) szobrászművészek:
 - I. *Sidló Ferenc* (1944)
 - II. *Kisfaludy Stróbl Zsigmond* (1947)
- d) festőművészek:
 - I. *Dudits Andor* (1943)
 - II. *Szőnyi István* (1946)
- e) zeneművészek:
 - I. *Bartók Béla* (1942)
 - II. *Kodály Zoltán* (1945)
- f) iparművészek:
 - I. *Szablya-Frischauf Ferenc* (1944)
- g) tudományszakok képviselői:
 - I. *dr. Navratil Akos* (1942)
 - II. *dr. Orsós Ferenc* (1942)
 - III. *dr. Hajnal István* (1942)
 - IV. *dr. Tiefenthaler József* (1943)
 - V. *dr. Szent-Györgyi Albert* (k. t.) (1943)
 - VI. *dr. Yolland Artúr* (1943)
 - VII. *dr. Prinz Gyula* (1944)
 - VIII. *dr. Eckhardt Sándor* (k. t.) (1944)
 - IX. *dr. Szabó Zoltán* (1944)
 - X. *dr. Zambra Alajos* (1944)
 - XI. *dr. Glatfelder Gyula* (1945)
 - XII. *dr. Schmidt Henrik* (1945)
 - XIII. *dr. Tomcsik József* (1945)
 - XIV. *dr. Melich János* (1946)
 - XV. *dr. Huszti József* (1946)
 - XVI. *dr. Schütz Antal* (1946)
 - XVII. *dr. Szentpétery Imre* (1947)
 - XVIII. *dr. Ravasz László* (1947)
 - XIX. *dr. Moravcsik Gyula* (1947)
 - XX. *dr. Halasy Nagy József* (1947)

* 1942. május 15-én elhunyt.

h) a Földtani Intézet és kísérletügyi intézetek vezetői közül a földművelésügyi miniszter úr hozzájárulásával meghívott tagok:

I. *dr. Lóczy Lajos* (1942)
II. *Dicenty Dezső* (1945)

V. Hivatal.

(Budapest, VIII., Múzeum-körút 6—8.)

Titkár: *dr. Párdányi Miklós* nemzeti múzeumi könyvtárnok.

Titkárhelyettes: *dr. Juhász Lajos* nemzeti múzeumi könyvtári segédőr
(1942 május havától kezdve *Patek Ferenc* önkéntes gyakornok).

Kiadásért felelős: Dr. Domanovszky Sándor, az Orsz. Ösztöndíjtanács ügyv. igazgatója.
41.988. — Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest. (F.: Thiering Richárd.)

